

1. Усваја се Локални акциони план за унапређење положаја миграната на територији града Крагујевца за период 2018-2022.године, који је израдио Савет за миграције и трајна решења града Крагујевца.

2. Текст Локалног акционог плана за унапређење положаја миграната на територији града Крагујевца за период 2018-2022.године је саставни део ове одлуке

3. Ова одлука ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у „Службеном листу града Крагујевца”.

**Председник,
Радомир Николић,с.р.**

**ЛОКАЛНИ АКЦИОНИ ПЛАН ЗА УНАПРЕЂЕЊЕ ПОЛОЖАЈА МИГРАНАТА
НА ТЕРИТОРИЈИ ГРАДА КРАГУЈЕВЦА**

2018 – 2022.

Град Крагујевац, децембар 2017.година

САДРЖАЈ
Увод
Уводна реч Градоначелника
Шта је Локални акциони план за унапређење положаја миграната на територији града Крагујевца
Захвалност учесницима/цама у процесу израде ЛАП-а
Сажетак (резиме) ЛАП
Поглавље 1: Општи подаци о Граду
Основни историјски подаци
Положај, површина и структура становништва
Демографски подаци
. Организациона структура Градске управе
Поглавље 2: Подаци о мигрантима у граду Крагујевцу
Повратници по основу споразума о реадмисији
Тражиоци азила и мигранти у потреби без утврђеног статуса
Досадашње активности на територији Града
Трендови и миграције
Стамбене потребе избеглих и ИРЛ-а
Поглавље 3: Анализа ситуације, закључци и препоруке
Поглавље 4: Приоритетне циљне групе
Поглавље 5: Општи и специфични циљеви
Поглавље 6: Активности – Задаци за реализацију ЛАП-а
Поглавље 7: Ресурси/буџет
Поглавље 8. Аранжмани за примену
Поглавље 9: Праћење и оцена успешности

УВОД

Уводна реч градоначелника Крагујевца 2-дина Радомира Николића

Поштовани суграђани,

У нашем Граду у протеклих година се, према евиденцији Повереника за послове у области заштите прогнаних, избеглих и расељених лица, знатно повећао број избеглих лица са простора бивших југословенских република, као и број интерно расељених лица и повратника по основу споразума о реадмисији. Локална заједница не може да занемари потребе овако велике групе својих чланова. У име Градске управе града Крагујевца познатог по вековној традицији отворености за сарадњу, подршку и неговању опште хуманих вредности, желим да вас обавестим да смо израдили Локални акциони план за унапређење положаја миграната у циљу побољшања положаја свих мигрантских група које живе на нашој територији. Локална самоуправа намерава да својим суграђанима- избеглим, интерно расељеним лицима и повратницима по основу споразума о реадмисији, обезбеди могућности за што квалитетнији живот у локалној заједници.

Главни правац нашег деловања, формулисан у овом документу, односи се на обезбеђење услова за локалну интеграцију, решавањем основних потреба избеглих интерно расељених лица и њихових породица, као и обезбеђење услова за локалну реинтеграцију повратника и њихових породица. Основни циљ локалне интеграције и реинтеграције је обезбеђивање могућности избеглим, интерно расељеним лица и повратницима по основу споразума о реадмисији економску и социјалну равноправност са свим осталим грађанима и за достојанствен живот у заједници.

Обзиром да примена и реализација овог Плана захтевају различите ресурсе, локална самоуправа учествује у његовом финансирању и на тај начин изражава своју решеност да унапреди квалитет живота ИРЛ, избеглих, прогнаних и повратника по основу Споразума о реадмисији у граду Крагујевцу. Изузетно је важно да ће План спроводити локални кадрови, ослањајући се на своја стручна знања и друге професионалне компетенције.

Последњих година се Република Србија налази на траси миграната из блискоисточних земаља: Сирије, Ирака, Ирана, Авганстана који покушавају да преко наше земље имигрирају у Европску унију. Појединци су одлучили да затраже азил у нашој земљи, неки од њих су остали у колективним центрима широм Србије у ишчекивању жељеног исељења у земље Европе. И ови људи налазе се у стању социјалне потребе. И њима треба помоћи, збринути их. Иако наш Град нема капацитете да их прихвати, свакако се морају предузети све мере у циљу промоције хуманости и толеранције међу становништвом и одржавања спремности и капацитета локалне самоуправе, ако се укаже потреба, да делује пре свега да заштити најрањивије категорије као што су деца, стари и болесни. Није занемарљива ни безбедоносна процена ситуације која налаже посебан опрез и заједничку акцију свих умрежених институција и цивилних организација од значаја у циљу праћења прецизног евидентирања и провере свих лица у циљу заштите миграната, посебно од негативних појава кријумчарења људи и сваког вида злоупотребе рањивих група, тако и опште сигурности.

Успешно спровођење Локалног акционог плана за унапређење положаја миграната даће допринос даљој реализацији општих стратешких опредељења локалне самоуправе.

Посебно истичем да и овај документ јасно наглашава да је један од приоритета свих нас који управљамо овим Градом да обезбедимо боље услове живота за све избегле, интерно расељене и повратнике који су нашли уточиште у Крагујевцу.

Крагујевац,
Децембар 2017.год.

Градоначелник,
Радомир Николић

Шта је Локални акциони план за унапређење положаја миграната на територији града Крагујевца

У овом документу под процесом локалног акционог планирања, унапређења положаја избеглих¹, интерно расељених лица², повратника по основу споразума о реадмисији³, тражилаца азила и миграната у потреби без утврђеног статуса⁴ на територији града Крагујевца, подразумевамо процес доношења одлука о томе које промене значајне за живот избеглих, интерно расељених лица, повратника по основу споразума о реадмисији, тражилаца азила и миграната у потреби без утврђеног статуса намеравамо да остваримо у свом локалном окружењу у току предвиђеног временског периода. Тај процес се заснива на идентификовању најбољег начина ангажовања капацитета свих социјалних актера у заједници у планирању и примени плана. Локални акциони план за унапређење положаја миграната, посматрамо као резултат процеса планирања или планску одлуку којом су дефинисани основни начини остваривања циљева развоја ове области живота локалне заједнице.

У оквиру овог документа, под избеглим и интерно расељеним лицима (у даљем тексту ИРЛ) подразумевају се сва лица која су била изложена присилном напуштању својих домова и расељавању, због рата на простору бивших југословенских република и бомбардовања Косова и Метохије, укључујући и она лица која су у међувремену стекла статус грађана Републике Србије, али и даље имају нерешене егзистенцијалне проблеме настале у току избегличког статуса. Повратници су сви они грађани Републике Србије који су изгубили или нису имали право боравка у земљама ЕУ.

Повратници по основу споразума о реадмисији (у даљем тексту Повратници) су лица која су добровољно или присилно враћена из држава у којима су неосновано боравила (одбијен захтев за азил, истекла виза) у земље порекла, по основу потписаног споразума о реадмисији између Европске заједнице и Републике Србије.

Спречавање нелегалних миграција и прихват интеграција повратника по основу Споразума о реадмисији су један од услова за стављање Републике Србије на Белу шенген листу.

Тражиоци азила, лица која поднесу захтев за азил на територији Републике Србије, а о чијем захтеву није донета коначна одлука. То значи, да су та лица, у складу са важећом законском регулативом, на територији Републике Србије затражила неки од видова међународне заштите на законом прописан начин. У складу са одредбама закона које се односе на смештај и обезбеђивање основних животних услова за лица која траже азил, Влада Републике Србије оснива центре у којима они бораве и у буџету обезбеђује средства за функционисање центра.

Мигранти у потреби без утврђеног статуса су на територију Републике Србије ушли из суседних земаља а пореклом су из ратом захваћених подручја Блиског Истока и Африке. У складу са појачаним приливом миграната, Влада Републике Србије је 18. јуна 2015. године основала радну групу за решавање проблема мешовитих миграционих токова коју чине министри пет ресорних министарстава, укључујући представника Комесаријата за избеглице и миграције. Радна група је формирана са задатком да прати, анализира и разматра питања мешовитих миграционих токова у Републици Србији са посебним освртом на проблеме у овој области, даје анализе стања и предлоге мера за решавање уочених проблема и усклађивање ставова надлежних државних органа и других организација и институција које се баве питањима мешовитих миграционих токова.

---

¹ **Према Конвенцији УН о статусу избеглице (1951)**, избеглица је особа која је из основаног страха да ће бити прогоњена због своје расе, националне припадности, припадности одеђеној друштвеној групи или због политичког уверења, напустила своју државу и не може или због поменутог страха не другим облицима насиља и зато одлучиле или биле принуђене да напусте своју државу. (<http://en.wikipedia.org/wiki/Refugee>)

жели да се у њу врати. Појам избеглице је Протоколом из 1967. год. проширен и на особе које су биле изложене ратним страдањима или

² **Интерно расељене особе** су оне које су биле присиљена напусте своје домове, али су остале у границама своје државе. Разлози због којих су били присиљени да напусте своје домове могу бити различити: рат, насиље, угрожавање људских права, политички прогон или природне катастрофе (земљотрес, поплава и сл.). Зато што се налазе у границама своје земље, могућности њихове међународне заштите су ограничене. Иако их, за разлику од избеглица, не штити Специјална конвенција УН, и даље их штите национални закони, међународно хуманитарно право и међународни правни акти у области људских права (http://www.articleword.org/index.php/Displaced_person)

³ **Према Споразуму о реадмисији са ЕУ**, повратник је лице које не испуњава или више не испуњава важеће услове за улазак, боравак или настањење на територији чланице ЕУ, уколико је доказано или ако је могуће на основу података поднетих prima facie доказа веродостојно претпоставити да је то лице држављанин Србије

⁴ **Закон о азилу, члан 2.** ("Сл. Гласник РС", бр.109-2007)

Општи циљ ЛАП-а је проналажење решења на нивоу града да на ефикасан и одржив начин одговори на потребе избеглих, интерно расељених лица, повратника по основу споразума о реадмисији, тражилаца азила и миграната у потреби без утврђеног статуса.

Стратешки оквир одређен је у складу са политиком и правцима деловања дефинисаним Националном стратегијом за решавање питања избеглих и ИРЛ, Стратегијом о реинтеграцији повратника по Споразуму о реадмисији, Стратегијом за управљање миграцијама и другим националним стратешким документима од значаја за ову област⁵.

У циљу координираног рада, коришћења научених лекција и најбољих пракси, овај Акциони план узима у обзир постојеће пројекте изградње капацитета на локалном нивоу, а нарочито оне који су у домену социјалне, економске и стамбене политике. Креирање и спровођење локалних акционих планова за унапређење положаја миграната овде се третира као део ширег механизма смањења сиромаштва и социјалне искључености осетљивих друштвених група.

Локални план акције за унапређење положаја миграната, са детаљном разрадом активности, доноси се на период од 2018. до 2022. године.

Процес израде Локалног акционог плана за унапређење положаја миграната у Крагујевцу, заснива се на интерактивном приступу чије су основне методолошке карактеристике да је:

- **Локални** – спроведен је у локалној заједници, уважава локалне специфичности и прилагођен је ситуацији у локалној заједници
- **Партиципативан** – укључио је различите битне актере процеса друштвено организоване подршке избеглим, ИРЛ и повратницима у локалној заједници;
- **Утемељен** на реалним околностима, расположивим ресурсима и потребама унапређења положаја избеглих, ИРЛ и повратника;
- **Користи савремене** методе планирања и анализе свих важних елемената потребних за доношење одлука;
- **Подстиче одговоран** однос различитих друштвених актера у локалној заједници.

За потребе процеса, прикупљање и анализу основних податка о положају и потребама избеглих, ИРЛ и повратника у Граду Крагујевцу, коришћени су следећи извори: резултати анкете интерно расељених лица од 2015 - 2017 године, статистички подаци, различити извештаји и документи, подаци Комесаријата за избеглице и миграције Републике Србије, Градског Повереника за послове у области заштите ИРЛ, избеглих и прогнаних лица, Црвеног крста, локалних невладиних организација итд.

Процес израде Плана спроведен је у периоду од јуна до децембра 2017. године

Захвалност учесницима/цама у процесу локалног акционог планирања

У циљу израде Локалног акционог плана за унапређење положаја миграната у граду Крагујевцу, формиран је Савет за миграције и трајна решења града Крагујевца, кога чине представници/це: локалне самоуправе као носиоца процеса и формалног доносиоца овог документа, укључујући и Повереника за послове у области заштите избеглих, прогнаних и расељених лица, институција система које се на локалном нивоу баве питањима избеглих, интерно расељених и повратника и КИРС-а .

Улога Савета је била да:

- Обезбеди потребне податке непосредно од циљних група и социјалних актера у систему подршке избеглим, ИРЛ и повратницима;
- Размењује информације и учествује на састанцима од значаја за процес планирања;
- Примењује усвојене методе планирања током процеса планирања;
- Дефинише циљеве, правце развоја и сарађује са различитим релевантним локалним и републичким актерима;
- Планира праћење и оцењивање успешности примене Локалног акционог плана;
- Ради на писању завршног документа;

Чланови/ице Савета за миграције и трајна решења града Крагујевца су :

1. др Гордана Дамњановић, члан Градског већа за здравство и социјална питања-председник;
2. Драгана Пешић-Повереник-заменик Председника Савета;
3. Никола Рибарић-начелник Градске управе за здравствену и социјалну заштиту-члан;
4. Момир Борић-директор Центра за социјални рад “Солидарност”-члан
5. Драгана Маринковић-Удружење грађана “Визија”

Захваљујемо се свим члановима/цама Савета за миграције и трајна решења града Крагујевца на учешћу у процесу планирања.

---

⁵ Детаље о осталим националним документима погледати у поглављу: Анализа ситуације и закључци

Остали актери укључени у сам процес локалног акционог планирања су Полицијска управа Крагујевац, Црвени Крст, Школска управа представници/це Градске управе града Крагујевац, Националне службе за запошљавање, Центра за социјални рад, различитих институција, организација и група, укључујући и групе потенцијалних корисника/ца који су повремено учествовали у консултативном процесу.

Сажетак (Резиме)

Локални акциони план за унапређење положаја миграната у граду Крагујевцу за период 2018–2022. године (ЛАП) је стратешки документ Града којим су утврђене потребе избеглица, ИРЛ, повратника, тражилаца азила и миграната у потреби без утврђеног статуса, и предвиђене мере и активности у циљу унапређења њиховог положаја. ЛАП је документ који изражава дугорочна одређења локалне самоуправе да побољша услове живота и могућности за интеграцију, реинтеграцију избеглих, интерно расељених и повратника и развијања свести код домицилног становништва о положају миграната и њиховим потребама у локалној заједници.

ЛАП је заснован на свеобухватној анализи ситуације релевантне за унапређење положаја избеглих, интерно расељених, повратника, миграната и тражилаца азила. Овај План је усмерен на све особе у граду Крагујевцу које су биле изложене присилним миграцијама и егзистенцијалним потешкоћама које то ствара, а бораве на територији града Крагујевац.

Према званичним подацима број регистрованих интерно расељених лица у граду Крагујевцу је 11231, а избеглих лица је 209.

Општи циљ

Побољшати социјално-материјални положај избеглица, интерно расељених лица и повратника по Споразуму о реадмисији на територији града Крагујевац решавањем њихових стамбених потреба и подстицањем економског оснаживања, као и обезбедити предуслове за решавање проблема миграната јачањем капацитета локалне самоуправе и промовисањем толеранције према тражиоцима азила и мигрантима у потреби без утврђеног статуса.

На основу овако постављеног општег циља, формулисани су следећи специфични циљеви који су релевантни за остваривање општег циља у периоду од 2018-2022.

Специфични циљеви овог Плана су:

Специфични циљ 1: У периоду од 2018. до краја 2022. године трајно решити стамбено питање за најмање 30 породица избеглица, интерно расељених лица и повратника по основу споразума о реадмисији, кроз доделу пакета грађевинског материјала за адаптацију или завршетак изградње стамбеног објекта.

Специфични циљ 2: У периоду од 2018. до краја 2022. године трајно решити стамбено питање за најмање 15 породица избеглих, интерно расељених лица и повратника, кроз откуп сеоских домаћинстава, откупом одговарајућих домаћинстава са окућницом.

Специфични циљ 3: У периоду од 2018. до краја 2022. године економски оснажити најмање 10 породица избеглица, интерно расељених лица и повратника по основу споразума о реадмисији кроз програме доходовних активности у сарадњи са Националном службом за запошљавање.

Специфични циљ 4: У периоду од 2018. до краја 2022. године економски осамосталити најмање 12 избеглица, интерно расељених лица и повратника по основу споразума о реадмисији укључивањем у програме преквалификације и доквалификације, у сарадњи са Националном службом за запошљавање, Саветом за запошљавање и донаторима.

Специфични циљ 5: У периоду од 2018. до краја 2022. године омогућити континуирано спровођење активности усмерених на разумевање културолошких различитости између тражилаца азила и-или миграната у потреби без утврђеног статуса, развојем дијалога и организовањем тематских радионица, округлих столова и других активности усмерених на отклањању предрасуда и бољем разумевању потреба миграната.

Специфични циљ 6: У периоду од 2018. до краја 2022. године омогућити јачање капацитета институција локалне самоуправе у управљању миграцијама кроз обуку кадрова за израду пројектних предлога у циљу обезбеђивања средстава намењених мигрантима.

Локални акциони план за унапређење положаја миграната има предвиђене активности у вези имплементације, праћења (мониторинг) и оцењивање успешности (евалуацију) реализације ЛАП-а.

За реализацију ЛАП-ом утврђених задатака и циљева током периода имплементације биће потребна средства у износу од око 45.000.000 динара која ће делом бити обезбеђена из буџета Града Крагујевца, а делом из других извора финансирања (републичких, иностраних и домаћих фондова). Град Крагујевац ће у реализацији ЛАП-а учествовати са новчаним средствима од око 4.500.000 динара што је 10% у односу на укупно потребна средства.

ПОГЛАВЉЕ 1: Општи подаци о граду Крагујевцу

Географски положај

• Крагујевац	
Грб града	
	
Опште информације	
Службени назив	Крагујевац (Крагујевац)
Површина	835 km ²
Становништво	(2011) 179.417
Географски положај	44°22' - 20°56'
Поштански број	34000
Позивни број	+381(0)34
Саобраћајна ознака	КГ
Интернет адреса	www.kragujevac.rs
Положај	
Округ	Шумадијски управни округ
Град	Крагујевац

Основни историјски подаци

На подручју Крагујевца, после пада турског царства, развија се насеље под називом "Крагујевац", и први пут се помиње 1476. године у Турским списима, које се данас чувају у Архиву владе Турске у Истанбулу. Сматра се да назив града потиче од птице грабљивице "Крагуја", које се користе за лов, попут данашњих соколова и подсећају на орлове и налазе се на садашњем грбу града.

Прекретница и најзначајнији период у развоју града је 1818. године, када је кнез Милош Обреновић 6. маја на Скупштини Нродних старшина у манастиру Враћевшница прогласио Крагујевац за престоницу Србије. Током наступајућег периода град се прогресивно развија, плански урбанизује, територијално шири и постаје управно – политички, културно – просветни, здравствени, војни и привредни центар Србије. Граде се приватне куће и бројне установе са обележјима народне архитектуре, улице се калдрмишу и осветљавају карбидним лампама, а куће се по Милошевој наредби покривају црепом, уместо сламом, како би се заштитили од пожара. На Лепеници се у то време граде три дрвена и први камени мост. У овом периоду нема ратова и све је у знаку процвата, али се због самовоље у владавини Обреновића организују: Ђакова буна 1825. године; Милетина буна 1835. године и Крагујевачка војничка побуна 1839. године.

Број становника у Крагујевцу се смањује од 1841. године када је престоница премештена у Београд, зато што масовно одлазе чиновници државне управе. Пресељењем Тополивнице у Крагујевац 1851.

године, основан је “Војнотехнички завод” 1883.године од када се јавља потреба за новом радном снагом па се око завода формирају нова насеља Палилула и Пивара у којима радници почињу да живе са својим породицама.

У Крагујевцу су организоване прве радничке демонстрације у Србији, 15. фебруара 1876. године познате као “Црвени барјак”.

Крагујевац је током првог светског рата поново био престоница где је боравио регент Александар Карађорђевић а и Врховна команда српске војске на челу са Радомиром Путником је у то време била смештена у граду.

Положај, површина и број становника

Град Крагујевац се налази у централном делу Србије, на стотинак километара јужно од Београда. Крагујевац је подигнут на обалама реке Лепенице, у котлини између крајњих огранака Рудника, Црног врха и Гледићких планина. Град се налази на надморској висини од 185 - 220 m, са математичко-географским положајем +44° 22' ; +20° 56'.

Подручје Града простире се на површини од 835 km², окружен обронцима планина Рудник и Црни Врх, а долином реке Лепенице отворен је према долини Велике Мораве.

Шумадију карактерише брежуљкасто - брдовито земљиште, благо заталасано. Рудник је највећа планина у Шумадији са највишим врхом од 1.132 m. Овај крај има разуђену мрежу речних токова, али без већих река. Због недостатка река и ограничених падавина за снабдевање Града водом израђене су вештачке акумулације. Тако су настала Грошничко, Гружанско језеро и Дуленско језеро, као и језеро у Шумарицама. Такође велики значај има и Бубањ. Крагујевац има развијену саобраћајну инфраструктуру.

Стара црква (Крагујевац) — подигнута је 1818. године на десној обали реке Лепенице у Крагујевцу као задужбина кнеза Милоша.

Туристички пунктови у Крагујевцу, локалитети интересантни за развој, за развој и промоцију града од изузетног културно историјског значаја су:

Амицин конак, једина сачувана зграда из комплекса дворских објеката Милошевог доба. Амицин конак је подигнут 1819.24 године за дворско особље.

Књажевско-српски театар је прво позориште у Србији основано 1835. године.

Стара скупштина је подигнута 1859. године, а све до 1878. овде су се одржавале народне скупштине на којима су доношене одлуке од великог политичког и културног значаја за српски народ.

Саборна црква у Крагујевцу је прва црква израђена у византијско-романском стилу у ослобођеној Србији

Музеј Стара ливница, смештен у објекту некадашње Тополивнице из 1882. године. То је најстарији сачувани део војне фабрике и Војно-занатлијске школе, прве те врсте у кнежевини Србији.

Споменик палим Шумадинцима је монументални споменик рад познатог вајара Антуна Аугустинчића који је посвећен палима у ратовима за ослобођење од 1804. до 1918. године и представља симбол херојске борбе за слободу српског народа. Споменик је подигнут 1932. године.

Спомен-парк Крагујевачки октобар представља спомен комплекс подигнут у знак сећања на недужне жртве Крагујевачког масакра који су починили припадници Вермахта 21. октобра 1941. године.

Ватрогасни дом у Крагујевцу је проглашен спомеником културе, одлуком Владе Републике Србије 27. јула 2001.године.

Демографски подаци

На основу података који су наведени у последња четири званична пописа становништва (од 1971. до 2002. године), становништво града Крагујевца је бележило непрекидан пораст све до 1991. године, након чега следи пад броја становника. Највећи пораст броја становника је забележен у периоду између два пописа од 1971. до 1981. године, и тада је забележен раст од 34.272 становника, што представља раст по стопи од чак 26,25%. У последњем анализираном периоду, између пописа од 1991. године до 2002. године, постоји пад од 5.002 становника, што представља пад по стопи од 2,37%. Процењени број становника за 2007. годину (174.626) показује да број становника у граду и даље опада, али по мањој стопи (0,17%). На основу извештаја Комисије за попис становништва, домаћинстава и станова из септембра 2011. године, а која се односи на попис из 2011. године, град Крагујевац има 189.721 становника (2% више у односу на попис из 2002. године) и 79.848 станова и домаћинстава (7,1 % више у односу на попис из 2002. године).

Крагујевац је четврти град по величини у Србији (не рачунајући Косово и Метохију), и седиште Шумадијског округа, а налази се око 120 километара јужно од Београда.

Крагујевац је значајан привредни, културни, образовни и здравствени центар Шумадије, Поморавља и суседних региона. Макрорегионални је центар за

регионе: Чачка, Краљева, Ужица, Јагодине, Крушевца, Смедерева, Пожаревца и северног Косова. До 1990. године Крагујевац је био 5. град по развијености у СФРЈ одмах после словеначких градова. Почетком 1990.их година град постаје један од сиромашнијих градова у Србији. Данас је Крагујевац поново један од најјачих административних, културних, финансијских, индустријских и политичких центара у Србији.

Територију Града чине 57 насељених места са 78 месних заједница. На градском подручју живи 147.473 становника, а на сеоском 32.779 становника. У структури становника женско становништво чини 51%, а мушко 49%, док радно способно становништво у укупном становништву учествује са 65.2% што је повољније од учешћа радно способног становништва у Републици Србији (60.6%).

Старосна структура становништва града Крагујевца формирана је под директним дејством наталитета, а процес старења је у највећој мери условљен секуларним падом наталитета. На старосну структуру становништва утицали су, смртност и миграције, али у мањој мери. Старосна структура становништва показује да се током посматраног периода најбројније групације становништва померају од омладине ка средњим годинама. По првом анализираном попису из 1971. године, доминира генерација од 20-24 година, док је по попису из 1981, најбројнија групација од 25 до 29 година. По попису из 1991. године најбројнија је групација од 55 до 64 година и коначно, по попису из 2002. године доминира генерација преко 65 година, са 24.591 становника која чини 13,98% укупне популације општине. Такође, можемо да приметимо да се по последњем попису из 2002. године, најбројније старосне групе налазе у средишњем делу пирамиде, као и да су од најмлађе старосне групе (0-4) бројније све групе и да старосна структура становништва града Крагујевца.

Структура становништва представља поделу становништва према одређеним карактеристикама као што су пол, старост, образовање, економска активност итд.

Полна и старосна структура подразумевају удео становништва у појединим старосним групама и пропорцију мушког и женског становништва изражене у процентима што је показатељ економске моћи града јер су повезани са радном способношћу становништва.

Становништво града Крагујевца по старосној структури по попису из 2011.године од 0-39 година

година	Укупно	Старост 0-4 год.	5-9 Год.	10-14 Год.	15-19 Год.	20-24 Год.	25-29 Год.	30-34 Год.	35-39 Год.
Укупно	179417	8235	8705	8187	9620	11501	12905	13076	12224
У %	100	4.59	4.59	4.85	4.56	6.43	7.19	7.29	6.81

Извор: Републички завод за статистику

Становништво града Крагујевца по старосној структури по попису из 2011.године од 40-85 година и више

година и више	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80-84	85 и више	пунолетни	Просечна старост
Укупно	11275	11978	13942	16535	13262	7740	8116	6675	3719	1722	148733	41,8
У %	6,28	6,68	7,77	9,22	7,39	4,31	4,53	3,72	2,07	0,96	82,90	

Извор: Републички завод за статистику

Старосна структура становништва по попису из 2011.године

	Крагујевац	Република Србија
Просечна старост (године)	41,8	42,2
Индекс старости	94	101,39

Извор: Републички завод за статистику

Полна структура становништва показује да на територији Града живи више жена него мушкараца.

Индекс старења у 2015. години представља однос становништва старог 60 и више година и становништва старог 0-19 година. Према статистичким подацима Републичког завода просечна старост становништва у граду у 2015. години је 42,4 године.

Просечна старост мајке при рођењу првог детета у 2015.години је 28,83 године; 2010.године – 27,74 године; 2005.године – 26,50 године и да је 2000.године износила 25,37 година.

Природно кретање становништва по статистици из 2016.године поазује да је рођених 1814 а умрлих 2150 што је показатељ опадања природног прираштаја за -336 становника.

Образовна структура једног града се посматра преко писмености и нивоа школске спреме. Према попису из 2011.године писменост се дефинише као „способност читања и писања“ (8,ст.11).

Школска спрема и писменост су индикатори нивоа образовања становништва и тесно су повезани са економским развојем града и показатељ су друштвеноекономског развоја града.

Становништво старо 15 и више година према школској спреми и полу града Крагујевца

Крагујевац	Укупно	Без школске спреме	Непотпуно Основно образовање	Основно	Средње	Више	Високо	Непознато
Сви	15429	2870	12498	27162	84187	9711	17552	310
Мушкарци	74515	520	4083	12141	5223	44288	8119	141
Жене	29775	2350	8415	15021	39899	4488	9433	169

Извор:Републички завод за статистику, попис из 2011.године

Образовна структура града Крагујевца је повољна. У образовној сруктури становништва старости 15 и више година по попису из 2011.године, највеће учешће има становништво са завршеном средњом стручном спремом укупно 84187 (47.7%) и становништво које има завршено основно образовање укупно 27162 (22.0%), док становништво са завршеним вишим образовањем учествује са 5.0% што укупно чини 9711 становника а са високим образовањем 7.0% односно 8119 становника града. У укупном броју становника неписмено становништво (3.360) учествује са 2,3%.

Крагујевац	Укупно	10 – 14 год.	15 – 19 год.	20 – 34 год.	35 – 49 год.	50 – 56 год.	65 и више Година
Свега	2198	20	27	143	188	269	1561
Мушкарци	405	13	13	65	80	103	131
Жене	1793	7	14	73	108	156	1430

Извор:Републички завод за статистику, попис из 2011.године

Према националној структури, у укупној популацији становништва које живи на територији града Крагујевца најбројнији су Срби (172052), затим Роми (1482), Црногорци (645), Македонци (297), Хрвати (192) и Горанци (101).

Национална структура становништво града Крагујевца према подацима из Пописа становништва, домаћинства и станова из 2011. год.

Национална припадност	Број становника	Укупно
Срби	172052	
Албанци	27	
Бошњаци	37	
Бугари	41	
Буњевци	4	
Власи	7	
Горанци	101	
Југословени	175	
Мађари	37	
Македонци	297	
Муслимани	97	
Немци	4	
Роми	1482	
Румуни	17	
Руси	4	
Русини	6	
Словаци	16	
Словенци	34	
Украјинци	18	

Хрвати	192	
Црногорци	645	
Остали	231	
Нису се изјаснили	2033	
Регионална припадност	211	
Непознато	1613	

Извор: Републички завод за статистику РС по попису из 2011.године

Званична статистика говори о томе да у Крагујевцу живи 1482 припадника ромске етничке заједнице, док је реално овај проценат знатно већи (5,57%) али се због асимилације и других разлога Роми не изјашњавају о својој етничкој припадности.

На простору бивше СФРЈ, услед ратних дешавања десиле су се миграције које за последице имају прилив великог броја избеглих лица са простора бивших југословенских република, као и интерно расељавање великог броја лица избеглих са Косова и Метохије.

За период од распада СФРЈ до данас услед неповољне политичке и економске ситуације карактеристичан је нови талас досељавања становништва као и напуштање неразвијених подручја и концентрисање становништва у веће градске центре унутар Србије попут Крагујевца.

Треба нарочито истаћи, да су ИРЛ, у укупној структури становништва умногоме ублажили негативану стопу раста броја становника, односно депопулационог тренда и допринели популационом расту.

Град Крагујевац у оквиру популационе политике има дефинисана права и услуге које су намењене социјално угроженим категоријама становника. Приоритетне циљне групе су: деца и млади, породица, особе са инвалидитетом, старије особе, роми, избегла, прогнана и интерно расељена лица, Мере популационе политике препознате су у Стратегији социјалне заштите града Крагујевца за период 2015.- 2019.година.

Мере које Град спроводи су различите и обухватају широк спектар, од оних усмерених на подстицање рађања, преко подизања здравствене културе.

Од значаја за развој популационе политике Града су и усвојена стратешка документа (Стратегија развоја социјалне заштите града Крагујевца за период 2010-2013. године, Стратегија локалног економског развоја, Градска стамбена стратегија...).

Права која се остварују у складу са Одлуком о финансијској подршци породици са децом (“Сл.лист града Крагујевца” бр.24/2013 и 19/2014) су следећа:

- право на родитељски додатак за прво дете;
- право на родитељски додатак мајци која роди близанце, тројке и четворке;
- право на родитељски додатак незапосленим породиљама;
- Одлуком о финансирању целодневног боравка трећег детета, прописано је право на финансирање целодневног боравка трећег детета у предшколској установи.

Привредна активност, запосленост и незапосленост

Привредна активност

У Крагујевцу се налазе фабрика оружја и камиона као и велика фабрика аутомобила. Град Крагујевац данас спада међу четири највећа индустријска центра у Србији, с обзиром да је после Другог светског рата постао највећи индустријски центар на Балкану, Убрзо је отворена прва и једина фабрика аутомобила на Балкану. Међу осталим индустријским фабрикама које су формиране у такозваном “златном периоду” у индустријској зони у Крагујевцу, најзначајније су 21.октобар, Филип Кљајић, Казимир Вељковић и Ратко Митровић, Црвена звезда, 22.децембар и ДИОРК. Након завршетка бомбардовања СР.Југославије 1999.године, у већини поменутих фабрика био је покренут поступак приватизације, већина их је отишла у стечај.

Уочљиво је континурано повећање малих и средњих предузећа и повећање учешћа у извозу.

У структури привредних делатности Града велики удео има и пољопривредна производња. Доходак остварен у пољопривредној производњи 2012.године износио је 24,3% у укупном доходу региона.

Економска активност у граду Крагујевцу огледа се у односу активног и неактивног становништва што од укупног броја становника у граду по попису из 2011. године чини:

АКТИВНО		НЕАКТИВНО	
запослени	56126	Деца млађа од 15 година	25127
незапослени	22147	пензионери	39600
некад радили	131170	Лица са приходима од имовине	447
Траже први посао	8977	Ученици и студенти	15099
		Лица која обављају само кућне послове	11797
		остали	9074
укупно	78273	Укупно	101144

Извор: Статистички годишњак општина и региона у РС 2015, Републички завод за статистику, попис из 2011.годне.

Опште карактеристике тржишта рада до 2017 године остају непромењене у односу на претходни период: неусаглашеност понуде и потражње радне снаге, велико учешће дугорочно незапослених, неповољна старосна и квалификациона структура незапослених, висока стопа незапослености младих, велики број незапослених који припадају теже запошљивим категоријама.

Старосна структура незапослених, на крају 2014. године

Старост	Укупно	%	Жене	%
До 18 год.	541	2,54	223	1,85
19 - 25 год.	1.921	9,00	1.021	8,49
26 - 30 год.	2.821	13,22	1.780	14,79
31 - 40 год.	5.006	23,46	3.121	25,94
41 - 50 год.	4.715	22,10	2.866	23,82
50 и више год.	6.335	29,69	3.021	25,11
Укупно	21.339	100	12.032	100

Извор: Национална служба за запошљавање

Од укупног броја незапослених лица на евиденцији НСЗ Филијале Крагујевац 5.283 лица су из групе младих, до 30 година старости, што представља 24,75 %, од тога 3.024 лица су жене, што указује да су бројније у оквиру ове групе.

Квалификациона структура незапослених на крају 2014. године

Старост	Укупно	%	Жене	%
I и II степен	5.967	27,96	3.116	25,90
III и IV степен	11.628	54,49	6.756	56,15
V, VI-1 и VI-2 степен	1.598	7,49	781	6,49
VII-1 степен	2.124	9,95	1.367	11,36
VII-2 степен	18	0,08	11	0,09
VIII	4	0,02	1	0,01
Степен	21.339		12.032	

Извор: Национална служба за запошљавање

Када је у питању образовна структура, доминирају лица са средњом стручном спремом и III и IV степеном стручне спреме, а вишеструко је мањи број оних са вишим и високим образовањем.

Незапосленост у Граду Крагујевцу на дан 31.12.2016. године.

Незапослена лица по полу и степену стручне спреме	I	II	III	IV	V	VI 1	VI 2	VII 1	VII 2	VIII
Укупно	4.519	1.538	5.357	6.983	463	757	475	2.380	25	8
Жене	2.525	670	2.662	4.353	97	460	298	1.535	17	1

Извор: Национална служба за запошљавање – Филијала Крагујевац

Најбројнији су на евиденцији НСЗ-а незапослени са III и IV степеном стручне спреме. У тој категорији су бројније жене. Од укупног броја лица на евиденцији је и 2.124 лица са VII степеном стручне спреме, што представља 9,95% укупног броја незапослених лица на крају 2014. године.

Кретање незапослености за последње четири године

Година	2013	2014	2015	2016
Укупан број запослених	46275	45278	47087	
Незапослених жена	12.208	12.032	12.529	12.618

Национална служба за запошљавање – Филијала у Крагујевцу

Старосна и полна структура

Најугроженије категорије незапослених лица		
1	Особе са инвалидитетом	1.409
2	Роми	348
3	Избегла лица	8
4	Интерно расељена лица	686
5	Повратници по основу Споразума о реадмисији	2
6	Корисници МОП а	3.750
7	Самохране родитељи	549
8	Корисници новчане накнаде У случају незапослености	944
9	Технолошки вишкови	2.299
10	Оба незапослена родитеља	374
11	Деца у хранитељској породици	2
12	Повратници из затвора	24
13	Млађи до 30 година	5.192
14	Старији до 50 година	
15	Дугорочно незапослена лица која су на евиденцији НСЗ-а дуже од годину дана	15.755
16	Жртве трговине људима	0
17	Жртве породичног насиља	6
18	Остале угрожене категорије	115
19	Лица без школе или Са непотпуном основном школом	1.470
	Укупно	22.505

Извор: Републички завод за статистику

Најбројнији су на евиденцији НСЗ-а незапослени са III и IV степеном стручне спреме. У тој категорији су бројније жене. Од укупног броја лица на евиденцији је и 2.124 лица са VII степеном стручне спреме, што представља 9,95% укупног броја незапослених лица на крају 2014. године.

Мере активне политике запошљавања (интерно расељена лица)

Кроз мере активне политике запошљавања, нису посебно дефинисани програми који се односе на запошљавање избеглих, интерно расељених лица и повратника. За ову категорију незапослених лица важе програми и мере као и за друга незапослена лица (програм samozapoшљавања, програм субвенције послодавцима за опремање и отварање нових радних места, јавни радови), с тим да се код програма додела субвенције за samozapoшљавање лицима из ове категорије додељују додатни бодови, чиме стичу предност у односу на друга незапослена лица.

	2015	2016	2017	Укупно
Самозапошљавање	2	1	4	7
Субвенције Послодавцима	4	4		8
Јавни радови	8	1		9

Извор: Национална служба за запошљавање – Филијала Крагујевац

Незапосленост у Граду Крагујевцу 31.12.2016. године.

Незапослена лица по полу и степену стручне спреме	I	II	III	IV	V	VI 1	VI 2	VII 1	VII 2	VIII
Укупно	4.519	1.538	5.357	6.983	463	757	475	2.380	25	8
Жене	2.525	670	2.662	4.353	97	460	298	1.535	17	1

Извор: Национална служба за запошљавање – Филијала Крагујевац

Када је у питању образовна структура, доминирају лица са средњом стручном спремом и III и IV степеном стручне спреме, а вишеструко је мањи број оних са вишим и високим образовањем.

Кретање незапослености за последње четири године

Година	2013	2014	2015	2016
Укупан број запослених	46275	45278	47087	
Незапослених жена	12.208	12.032	12.529	12.618

Национална служба за запошљавање – Филијала у Крагујевцу

И поред спровођења активних мера запошљавања, у Крагујевцу је релативно висока незапосленост. Један од проблема у области запошљавања представља висок удео незапослених без квалификација (I и II степен стручне спреме) и средње стручне спреме.

Старосна и полна структура

	Најугроженије категорије незапослених лица	
1	Особе са инвалидитетом	1.409
2	Роми	348
3	Избегла лица	8
4	Интерно расељена лица	686
5	Повратници по основу Споразума о реадмисији	2
6	Корисници МОП а	3.750
7	Самохрани родитељи	549

8	Корисници новчане накнаде У случају незапослености	944
9	Технолошки вишкови	2.299
10	Оба незапослена родитеља	374
11	Деца у хранитељској породици	2
12	Повратници из затвора	24
13	Млађи до 30 година	5.192
14	Старији до 50 година	
15	Дугорочно незапослена лица која су на еиденцији НСЗа дуже од годину дана	15.755
16	Жртве трговине људима	0
17	Жртве породичног насиља	6
18	Остале угрожене категорије	115
19	Лица без школе или Са непотпуном основном школом	1.470
	Укупно	22.505

Извор: Републички завод за статистику

Организациона структура јединице локалне самоуправе

Град Крагујевац је територијална јединица локалне самоуправе детерминисана законом, као економски, административни, географски, културни и универзитетски центар у коме грађани остварују право на локалну самоуправу, у складу са Уставом, законом и Статутом. Територију Града чине насељена места, односно подручја катастарских општина која улазе у његов састав. Статутом града Крагујевца (" Сл. лист града Крагујевца" број 25/15 , пречишћен текст) прописано је да су органи града : Скупштина Града, Градоначелник, Градско веће и Градске управе.

Скупштина Града је највиши орган Града који врши основне функције локалне власти утврђене Уставом, законом и Статутом. Скупштину Града чини 87 одборника које бирају грађани на непосредним изборима тајним гласањем у складу са законом и статутом. Надлежности скупштине могле би се груписати на нормативне, оснивачко-надзорне и изборне. У оквиру својих нормативних надлежности Скупштина града доноси: статут и пословник скупштине, буџет и завршни рачун, програм развоја Града и појединих делатности, доноси урбанистички план и уређује коришћење грађевинског земљишта. Такође, у оквиру ових својих надлежности, Скупштина Града доноси прописе и друге опште акте, расписује референдум, прописује радно време угоститељских, трговинских и занатских објеката. У вршењу оснивачко-надзорних послова Скупштина Града оснива службе, јавна предузећа, установе и организације утврђене статутом Града, даје сагласност на њихове статуте и врши надзор над њиховим радом.

Градско веће је други извршни орган града. Њега чине градоначелник, заменик градоначелника и чланови које на предлог кандидата за градоначелника бира скупштина Града, на време од четири године и то већином укупног броја одборника.

Чланови Градског већа:

1. Градоначелник – Председник већа,
2. Заменик градоначелника,
3. Члан Градског већа за инвестиције и управљање пројектима
4. Члан Градског већа за здравствену и социјалну заштиту,
5. Члан Градског већа за комуналне делатности, равномерни и одрживи развој,
6. Члан Градског већа за привреду,
7. Члан Градског већа за образовање,
8. Члан Градског већа за културу,
9. Члан Градског већа за локалну самоуправу,
10. Члан Градског већа за финансије и имовину,
11. Члан Градског већа за пољопривреду и рурални развој,
12. Члана Градског већа за заштиту и унапређење животне средине
13. Члан Градског већа за унапређење положаја пензионера у локалној самоуправи.

Градске управе:

1. Градска упрва за финансије
2. Градска пореска управа
3. Градска управа за инвестиције
4. Градска управа за имовину
5. Градска управа за просторно планирање, урбанизам, изградњу и заштиту животне средине

6. Градска управа за управљање пројектима, одрживи и равномерни развој
7. Градска управа за опште и заједничке послове
8. Градска управа за привреду
9. Градска управа за ванпривредне делатности
10. Градска управа за здравствену и социјалну заштиту
11. Градска управа за комуналне и инспекцијске послове
12. Градска управа за послове градоначелника и Градског већа
13. Градска управа за јавне набавке

Послове правне заштите имовинских права и интереса града Крагујевца обавља Градско јавно правобранилаштво.

Одлуком о заштитнику грађана ("Сл. Лист града Крагујевца" број 35/08) установљен је заштитник грађана за територију града Крагујевца, као независан и самосталан орган, који се стара о заштити и унапређењу људских права и слобода сваког лица зајемчених уставом, потврђеним и објављеним међународним уговорима о људским правима, општеприхваћеним правилима међународног права, законима и прописима града Крагујевца.

Градоначелник града Крагујевца је на основу овлашћења датог Статутом града Крагујевца овлашћен да поставља и разрешава дужности помоћнике градоначелника. Градоначелник има заменика, као и пет помоћника : за унапређење и развој спорта , за надзор над инвестицијама у ванпривредним делатностима, за унапређење положаја младих у локалној самоуправи, за унутрашњу и међународну сарадњу, за одрживи и равномерни развој Града и сарадњу са удружењима.

ПОГЛАВЉЕ 2: Подаци о мигрантима у граду Крагујевцу

Избеглице и интерно расељена лица

Највећи избеглички талас из бивших република СФРЈ, а нарочито из БиХ и Хрватске, забележен је у периоду од августа до октобра 1995. године, а највише интерно расељених лица регистровано је у периоду од јуна до августа 1999. године.

На основу података из извештаја Повереника за 2005. годину, на почетку избеглиштва од 1992. до 1995. године на териториј и града Крагујевца боравило је око 4200 избеглих и прогнаних лица из бивших република Хрватске и Босне и Херцеговине. На попису из 2001. године на територији града Крагујевца боравило је око 2.300 избеглих и прогнаних лица. После збивања 1999. године у Граду је боравило око 13.000 интерно расељених лица са Косова и Метохије. У 2000. години је било 17 Колективних центара у којима је било смештено више од 800 лица. Према извештају Повереника који обавља послове у области заштите избеглих, прогнаних и интерно расељених лица у 2005. години у Крагујевцу је боравило око 13.500 лица са КИМ-е и 865 избеглих лица. Било је 3 колективна центра са 382 лица од којих су 12 избегла а остала су интерно расељена лица.

У сарадњи са Комесаријатом за избеглице и миграције, сарадњом са одговорним институцијама за решавање стамбених и других потреба избеглих расељених лица у априлу 2016. године затворен је и последњи колективни центар у Крагујевцу "Трмбас", кроз Пројект подршке побољшању услова живота присилних миграната а у сарадњи са УНХЦР-ом и КИРС-ом невладином организацијом "Визија" и Градом Крагујевцом као партнером, обезбеђено је социјално становање у заштићеним условима, набавка и постављање монтажних кућаи затварање колективног центар "Трмбас". Пројекат је реализован у сарадњи са Градом у периоду од 2014.-2016. године а вредност радова у Крагујевцу износила је приближно 538. 000,00 Еура.

Двадесет шест породица корисника (81 лице); двадесет породица интерно расељених лица – 63лица -, и једна једночлана избегличка породица из КЦ "Трмбас" добило је станове у новој згради социјалног становања у заштићеним условима. Породице имају право коршћења стамбених јединица све док су у стању социјалне потребе.

Регистрацијом лица расељених са КИМ обухваћено је 187.129 лица, од којих је 94,2% или 176.216 регистровано у Централној Србији, а 5,8% односно 10.910 лица у Војводини. Расељавање са КИМ извршено је у највећем обиму у другом кварталу 1999. године када је регистровано 125.653 лица што је више од две трећине расељених. Највише у месецу јуну 119.584 лица.

Преглед броја избеглица и интерно расељених лица у граду Крагујевцу у периоду од 1996 до 2017.године

Година	Избеглице	Избеглице и ратом угрожена лица	Остала пописана лица	Укупно	ИРЛ
1996		4470	1104	5574	
2000					11047
2001	2222	561			
2004	671				
2008	627				13161
2009	558				
2010					12415
2011	480				12387
2012	435				12344
2013	394				
2014	306				11061
2015	242				11251
2016	209				11231
На дан 01.07.2017.	205				10937

Извор: Статистички подаци Комесаријата за избеглице РС

Према подацима КИР-са, најзаступљеније старосне групе расељених лица са Косова и Метохије са привременим смештајем су:

Укупно	0-6 год.	7-19 год.	20-59 год	60 и више год.	% од 0-6 год.	% 60 и више год.
11.047	1.502	2.431	5.512	1.602	13,6	14,5

Извор: КИРС – Публикација “Регистрација лица расељених са Косова и Метохије”

Расељена лица према радном статусу:

Укупно	дете	ученик	студент	запослени	незапослени	пензионер	Остало
11.047	1.541	2.036	319	3.210	1.581	1.007	1.353

Извор: КИРС – Публикација “Регистрација лица расељених са Косова и Метохије”

Расељена лица према типу привременог смештаја:

Укупно	Колективни центар	Изнајмљени стан	Код рођака-пријатеља	Сопствени смештај	Остало
11.047	581	2.920	5.914	1.446	186

Извор: КИРС – Публикација “Регистрација лица расељених са Косова и Метохије”

И поред низа различитих програма подршке избеглицама, ИРЛ и повратницима који су реализовани током претходних година на територији Крагујевца још увек има велики број ових особа који су поред материјалног сиромаштва суочени и са низом других проблема, као што су: проблеми у приступу основним људским правима, различитим правним проблемима и психосоцијалним проблемима услед друштвеног искључења, маргинализације, дискриминације и др.

Повратници по основу споразума о реадмисији

Према подацима Повереника који обавља послове у области заштите избеглих, прогнананих и интерно расељених лица, у Крагујевцу је у периоду од 2013. до 2017.год. евидентирано 30 породица, односно 215 лица повратника по основу Споразума о реадмисији. Евидентирана лица су упућивања Центру за социјални рад “Солидарност” у Крагујевцу ради укључивања у систем социјалне заштите,

Црвени крст, Националну службу за запошљавање, МУП Крагујевац као и НВО “Праксис” ради помоћи око прибављања документације..

Подаци МУП-а Републике Србије - ПУ Крагујевац, - Одељење за странце, сузбијање илегалних миграција и трговине људима показују, да је број лица која су у процесу реадмисије и за која је дата сагласност надлежних органа за повратак у земљу;

- 2017 година до 01.07.2017.....65 лица
- 2016 година.....110 лица
- 2015 година.....153 лица
- 2014 година .....97 лица
- 2013 година .....78 лица

У питању су лица која нису имала или су изгубила основ боравка у иностранству и земљама окружења и на основу Споразума о реадмисији бивају враћана у земљу порекла. По националној структури већи број лица по реадмисији је Ромске националности. Ова лица се по уласку на територију Републике Србије углавном шаљу у места где им је било забележено последње пребивалиште или у колективне центре предвиђене за њихов прихват одакле ће се даље збрињавати. Уколико се у наредном периоду појави велики прилив повратника по Споразуму о реадмисији у Србију, па самим тим и на територију Града, решавање проблема ове категорије лица је обухваћено циљевима Локалног акционог плана за унапређење положаја миграната на територији града Крагујевца за период 2018 – 2022. година.

Број и национална структура повратника у Републици Србији и граду

БРОЈ ПОВРАТНИКА								
Година	2013	2014	2015	2016	До 01.07.2017			
Србија	2577							
Крагујевац	78	97	153	110	65			
%								

Извор: МУП РС ПУ Крагујевац – Одељење за управне послове

Повратници на територији града Крагујевца информисани су о правима која им припадају. Они су остварили права, и то како она која се односе на лична документа и здравствену заштиту, тако и она која се остварују у Центру за социјални рад и по Закону о финансијској подршци породици са децом.

Највећи проблеми повратника по основу споразума о реадмисији су, поред прибављања личне документације и пријава пребивалишта-боравка, тешкоће у добијању личних докумената, стамбени проблеми као и немогућност укључивања деце у образовни систем.

У оквиру пројеката помоћи намењене повратницима по основу споразума о реадмисији Комесаријат за избеглице и миграције је, у сарадњи са Градом, реализовао је бројне грантове кроз доделу грађевинског материјала, откуп сеоских кућа са окућницом или адаптацију сеоских кућа.

Рeadмисија

- "Споразум о реадмисији лица која незаконито бораве" потписан је 18.9.2007.године у Бриселу између Републике Србије и Европске уније;
- Народна скупштина Републике Србије је ратификовала Споразум 7.11.2007. године;
- Споразум о реадмисији са ЕУ ступио је на снагу 1. јануара 2008. године;
- Овим Споразумом Република Србија је уредила област повратка и прихвата лица која се враћају по Споразуму о реадмисији.

Стратегија

- Савет за интеграцију повратника формиран је 23. октобра 2008. године;
- Влада Републике Србије усвојила је 13. фебруара 2009. године Стратегију реинтеграције повратника по основу споразума о реадмисији;
- У оквиру Савета образован је Тим за праћење имплементације стратегије;
- Стратегија дефинише институционални оквир, мере, активности и носиоце активности за одрживу интеграцију повратника;

Активности локалне самоуправе/Помоћ повереника за избегла, прогнана и расељена лица

По доласку у место будућег пребивалишта/боравишта, неопходно је да се повратник јави повереништву за избегла, прогнана и расељена лица ради:

- Евидентирања повратника
- Информисања о правима, обавезама и могућностима
- Пружања помоћи код писања захтева, молби, дописа и др.

Тражиоци азила и мигранти у потреби без утврђеног статуса

У великој мери, због свог стратешког и геополитичког положаја, Западни Балкан је постао битна тачка на једној од главних миграторних рута на путу ка ЕУ. Током 2015. године, државну границу Србије прешло је више од пола милиона миграната са Блиског Истока, Азије и Африке, готово тридесет пута више у односу на целу 2014. годину. Чињеница да је од тог броја укупно поднето мање од 700 захтева за азил, говори да жељена дестинација миграната није Србија, већ државе чланице Европске уније. Овакав развој ситуације ствара притисак на институције које се баве управљањем миграцијама како у организационом тако и у финансијском погледу јер управљање миграцијама представља комплексан процес који захтева планско и организовано поступање, као и координисан приступ и континуирану сарадњу свих релевантних органа.

Према званичним подацима МУП-а дирекција полиције, ПУ Крагујевац – Одељење за странце, сузбијање илегалних миграција и рговине људима, на подручју града Крагујевца не бораве ирегуларни мигранти, већ се та категорија странаца углавном затиче у транзиту ка прихватним центрима и граничним прелазима, или се откривају као кријумчарена лица у незаконитом транзиту. Када таква лица изразе намеру за тражење азила на подручју Града, исти се након предвиђених процедура и евидентирања, упућују у прихватне центре, односно предају се радницима Центра за социјални рад, уколико се ради о малолетницима.

На подручју Града тренутно, привремено борави 391 странац по основу рада, запошљавања, спајања породице и по другим основима али има и 175 стално настањених странаца.

Досадашње активности на територији града у односу на избегла, интерно расељена лица и повратничке по основу споразума о реадмисији

Град се брине о избеглим, интерно расељеним лицима и повратницима на законом прописан начин и преко институција које су за то надлежне, а то су: Повереник за послове у области заштите, прогнаних, избеглих и интерно расељених лица Града који води административне и друге послове, Црвени крст, Центар за социјални рад, здравствене службе, просветне службе и НВО.

Одељење социјалне заштите као део градске управе има Повереника који обавља послове у области заштите избеглих, прогнаних и интерно расељених лица свој рад у целости заснива на законским прописима, међународним конвенцијама и инструкцијама и упутствима Комесаријата за избеглице и миграције. Повереник који обавља послове у области заштите прогнаних, избеглих и интерно расељених лица директно се бави решавањем многих проблема ових људи, како административних тако и личних.. Основни послови Повереника су послови на изради предлога решења о признавању и укидању избегличког статуса, евиденција промене адреса боравка, припремање предмета за израду нових избегличких легитимација и дупликата изгубљених или уништених, израда прелога закључака о исправци грешака у личним подацима, упис и евиденција лица расељених са КиМ и све промене везане за њихов статус, издавање разних потврда и уверења. Повереник је по инструкцијама Комесаријата организовао и спроводио све пописе избеглица и интерно расељених лица као и регистрацију за бирачке спискове. У свим својим активностима Повереник је имао подршку и помоћ локалне самоуправе, и подршку Комесаријата РС.

Повереник за послове у области заштите прогнаних, избеглих и ИРЛ у пружању што комплетније и ефикасније помоћи корисницима активно сарађује са Комесаријатом за избегла и расељена лица као и са невладиним сектором.

Закон о управљању миграцијама обавезао је и локалне самоуправе да образују локални савет за миграције као тело које ће на локалном нивоу спроводити миграциону политику. Локални савет за миграције града Крагујевца у чијем саставу су представници различитих институција на локалном нивоу од значаја за остваривање права миграната координатор је у активностима Градске управе, полицијске управе, службе за запошљавање, школске управе, повереника за избеглице, здравствени центар, центар за социјални рад, црвени крст и организације цивилног друштва. Уз подршку званичних институција Града и КИРС-а реализовани су сви претходни пројекти.

Центар за социјални рад „Солидарност“ Крагујевац, поступајући по Закону о социјалној заштити и социјалној сигурности и на лични захтев странке је избеглим, интерно расељеним лицима и повратницима омогућио коришћење следећих права:

1. Смештај у установе социјалне заштите
2. Породично обезбеђење
3. Једнократна новчана помоћ
4. Привремена новчана помоћ
5. Накнадни упис личног имена

Према евиденцији Центра за социјални рад “Солидарност“ Крагујевац, интерно расељених лица има 53-оје, избеглих и прогнаних има 14, и једно лице са редмисије је пријављено Центру.

Дом здравља активно је учествовао у пружању медицинске помоћи за време дешавања егзодуса, а касније је организовао ванредне здравствене прегледе избеглица учешћем кроз различите пројекте.

- Пројектом „Наши стари нису сами“ коју је финансирало Министарство здравља у периоду 2013-2014.године обухваћене су све вулнерабилне групе као и ИРЛ.

- Пројекат Чешке развојне агенције „Подршка превенцији карцинома за жене на територији града Крагујевца“ обухваћена су и ИРЛ а реализован је у периоду 2010-2013-.године.

- Кроз Пројекат „Контрола туберкулозе у Србији“ спроведена је едукација у КЦ „Трмбас“ у сарадњи са Глобал фондом и Министарством активно је учествовао и Дом здравља Крагујевац.

Црвени крст Крагујевац, у оквиру Програма „Народне кухиње“ припрема и дистрибуира 850 obroka корисницима наведеног програма, током 6 дана у недељи, на 6 пунктова на територији Крагујевца.

Право на топли оброк у Програму “Народне кухиње“ утврђује Центар за социјални рад “Солидарност“ у Крагујевцу који доставља спискове Црвеном крсту Крагујевца са личним подацима носиоца бонова за топли оброк, као и број obroka намењених члановима породице.

Трендови и миграције

Од евидентираних лица у избегличкој популацији изван број избеглих лица се успешно интегрисао, услед дужине миграцијског стажа, образовања и других околности.

Унутар избегличке и расељеничке популације миграције трају и данас у погледу промене места боравка како у Граду тако и на територији целе Републике Србије. .

Податак о умрлим лицима са избегличким статусом, која су преминула на територији Града, није могуће установити тачно, пошто родбина преминулих лица не одјављује избегличке легитимације надлежном органу, те се исти воде још као живи.

Највећи проблем је радни ангажман појединих припадника ибегличке и расељеничке популације, као и повратника по Споразуму о реадмисији. За поједине је евидентан и проблем образовања, језичка баријера, непоседовање личних докумената и сл.

Почетком септембра 2015. године, Влада Републике Србије је усвојила План реаговања у случају повећаног прилива миграната са проценом потреба. План реаговања дефинише мере, активности, људске, финансијске и друге ресурсе неопходне за пружање ургентног смештаја мигрантима и неометаног приступа њиховим правима. План дефинише и обавезе и улогу јединица локалне самоуправе у смислу управљања мешовитим миграцијама на својој територији.

Град Крагујевац је уз подшку различитих донатора до сада реализовао бројне програме који имају за циљ унапређење положаја избеглих и ИРЛ.

2009	2010	2010/11
1. Додељене 3 куће ИРЛ, откупом сеоских домаћинстава – куће по 620.000 и грант по 80.000 динара за опремање , кроз Пројекат “Подршка локалним акционим плановима у Србији”. Донатор: Високи комесаријат за	1. Додељено 3 сеоска домаћинства за ИРЛ кроз Пројекат “Помоћ КИРСУ РС намеена ИРЛ кроз пружање подршке ЛАП”. Донатор:УНХЦР и КИРС Носилац Пројекта: град Крагујевац	1. Додељене 15 стамбене јединице (700м2) за 12 избеглица и ИРЛ и 3 стамбене јединице за домицилно становништво кроз Пројекат”Подршка избеглицама и ИРЛ у Србији”

избеглице УН-УНХЦР, а спроводи КИРС РС и град Крагујевац.		
Укупно вредност; 2.100.000 динара Комесаријат и 105.000 динара.	Укупн а вредност: 2.100.00 Комесаријат и 105.000 динара Град	Укупно вредност:499.335 еура динара
2. Пројекат ”Доходовне активности кроз економско оснаживање”, додела пакета за 11 породица избеглицама и ИРЛ.		2. Додељена је грађевински материјал за 20 породица по 3000 еура.,
Вредност;1.500.00 динара		Укупно: 60.000 динара.
		3. Економска помоћ у виду обуке за 200 лица.
		Вредност – 30.000 еура
		4. Грант за обуке и набавку опреме за samozapošljavanje
		Вредност:24000еура
	2..Пројектом “Стамбено збрињавање ИРЛ”, откуп 5 сеоских домаћинстава за ИРЛ Донатор: Комасаријт РС и УНХЦР Носилав Пројекта: Интерсос	5. Пројектом “Доходовне активности – економско оснаживње додела пакета помоћи за 6 породица Донатор: КИРС Носилац: Град
	Вредност: 3.500.000 динара	Вредност: 750.000динара
	6 .Коз Пројекат “Економска подршка” додељена је помоћ 1 породице из КЦ “Трмбас” у виду доделе грађевинског материјала Донатор Комесаријт и УНХЦР Носилац: Интерсос	
	Вредност: 400.000 динара.	
	11 пакетта царинске робе од Комесаријата	
	226 пакета хране од КИРСА Вредности 3000 динара по пакету – 678.000 динара	
	410 пакета хране од КИРСА, Вредности 3000 динара по пакету – 1.230.000 динара.	
	Помоћ за лекове 300.000 динара за 29 лица.	
2011	2012	2013
1.Пројекат “Помоћ КИРСА намењена ИРЛ кроз пружање подршке ЛАП” Донатор: Високи КИРС УН, откуп 5 сеоских домаћинстава за ИРЛ	1. Пројекат “Додела средстава намењених стварању и побољшању услова становања породица ИРЛ на територији Града набавком грађевинског материјала” кроз доделу грађевинског материјала	1. Пројекат “ Помоћи у грађевинском материјалу породицама избеглих и ИРЛ” кроз доделу грађевинског материјала
Вредност:4.440.000 динара (Град 220.000 динара и КИРС 4.180.000 динара)	Вредност: 2.420.000 дин. (Град 220.000, Комесаријат 2.200.00 дин.)	Вредност: 6.200.000 дин (Град 620.000. Комесаријат 5.580,000 динара)
2. Пакети хране КИРСА – 225 пакета	2. Пројекат “ Помоћ у стамбеном збрињавању доделом средстава за побољшање услова становања набавком грађевинског	2. Пројекат “ Помоћи у грађевинском материјалу породицама избеглих и ИРЛ” кроз доделу грађевинског

	материјала породицама избеглих.	материјала
	Вредност: 2.200.000 динара (Град 220.000, Комесаријат 1.980.000 динара)	Вредност: 4.400.000 дин (Град 400.000. Комесаријат 4.000,000 динара)
	3. Пројекат “ Помоћ у стамбеном збрињавању доделом седстава за побољшање услова становања набавком грађевинског материјала породицама ИРЛ	3. Пројекат “ Помоћ у стамбеном збрињавању доделом средстава за побољшавање ИРЛ набавком грађевинског материјала”
	Вредност: 2.500.000 дин (Град 250.000, Комесаријат 2.250.000 динара)	Вредност: 1.500.000 дин (Град 150.000, комесаријат 1.350.000 динара)
	4. Пројекат “Помоћ у стамбеном збрињавању доделом средстава за побољшање услова становања набавком грађевинског материјала породицама ИРЛ” кроз доделу грађевинског материјала	4. Испоручено огревно дрвета за 22 породице ИРЛ (72,85м3)
	Вредност: 1.500.000 дин (Град 150.000, Комесаријат 1.350.000 динара)	Ведност.300.000,00 динара
	5. Испоручено огревно дрво за 22 породице ИРЛ (72,85м)	5. Додељено 150 пакета хране као помоћ најугроженијим породицама ИРЛ
	Вредност: 300.000,00 динара	6. Додела једнокрне нвчане помоћи за 10 породица ИРЛ
	6. Додељено 120 пакета хране као помоћ најугроженијим породицама избеглих и ИРЛ	Вредност: 206.950,00 динара

2014.	2015	2016
1. Додељена - једнократна новчана помоћ за 45 породица у износу од 5.000,00 до 15.000,00 динара по породици	1. Додељена - новчана помоћ за 39 породица, од тога за за 34 ИРЛ-а	1. Додељена - новчана помоћ за 28 породица ИРЛ-а, у износу од по 15.000,00 динара, и за 2 породице избеглих и прогнаних лица.
Укупно: 375.000,00 динара.	Укупно 346.000,00 динара	Укупно 450.000,00 динара
	2. За 23 породице ИРЛ-а додељена је помоћ у виду огревног дрвета у вредности од 345.000,00 динара, а за 3 породице избеглих у вредности од 45.000,00 динара.	2. Додељена је помоћ у виду огревног дрвета за 30 породица интерно расељених у вредности од по 15.000,00 динара.
	Вредност: 345.000,00 динара	Укупно: 450.000,00 динара.
		3. Пројектом “Додела средстава намењених стварању и побољшању услова становања породицама интерно расељених лица на територији Града обезбеђено је 7 породица ИРЛ, набавком грађевинског материјала.
		Вредност - 2.750.000 динара
		4. Пројекатом “Реализација помоћи за побољшање услова становања ИРЛ лица док су у расељеништву кроз доделу

		<p>помоћи при куповини сеоских кућа са окућницом и додатне помоћи намењене за грађевински материјал за поправку или адаптацију предметне сеоске куће са окућницом”, на основу Уговора о сарадњи од 23. маја 2016.године, откупљено је 3 сеоска домаћинства за ИРЛ.</p>
		Вредност: 3.990.000 динара
		<p>5. Пројектом “Обезбеђевиња побољшања услова становања повратника по основу споразума о реадмисији”, потписан је Уговор о сарадњи од 29. јула 2016. године на основу кога је откупљено 3 Купљена су два сеоска домаћинства за повратнике по реадмисији.</p>
		Вредност: 3.990.000 динара
		<p>6. У циљу економског оснаживања реализован је Пројекат “Додела помоћи повратницима по основу споразума о реадмисији кроз набавку и доделу робе и материјала за покретање, развој и унапређење доходних активности у пољопривредној, занатској, услужној и другој области”, на основу Уговора о сарадњи од 29.јула 2016.године и анекса уговора ради продужења рока реализације пројекта Помоћ је додељена једном кориснику, остала средства су враћена КИРС-у.</p>
		Вредност: 800.000,00 динара.

У оквиру хуманитарне акције "Кључ" отупљене су 3 сеоске кућа са окућницом у оквиру реализације хуманитарне акције " Кључ" избеглим/бившим избеглим и интерно расељеним лицима на територији града Крагујевца.

Уговором о сарадњи, у оквиру пројекта „Подршка побољшању услова живота присилних миграната и затварање колективних центара“, финансираног од стране Европске уније преко Делегације Европске уније у Републици Србији додељено је 6 монтажних кућа, од чега је 4 куће намењено Корисницима из Колективног центра, а 2 куће Корисницима из локалне заједнице.

У оквиру пројекта "Подршка побољшавању животних услова присилних миграната и затварању колективних центара" изграђена је зграда са 26 стамбених јединица од чега је 21 стамбена јединица додељена породицама из Колективног центра "Трмбас"и 5 породицама социјално угрожене из локалне заједнице.

**Критеријуми угрожености породица ИРЛ
која су заинтересована за стамбено збрињавање**

КРИТЕРИЈУМИ УГРОЖЕНОСТИ породица ИРЛ	Број породица
Старија лица од 60 година	103
Породице са болесним чланом породице-инвалидом	158
Породице са дететом са сметњама у развоју	64
Породице без прихода	56
Породице са чланом које је преживело насиље у породици	7
Једнохранитељско домаћинство-малолетна деца	36
Породице са троје и више деце	30
Трогенерацијска породица	15
Број незапослених	516
Број деце на школовању	322

Извор: Подаци Повереништва за избегла, прогнана и расељена лица града Крагујевца

КРИТЕРИЈУМИ УГРОЖЕНОСТИ породица избеглих лица	Број породица
Породице с болесним чланом	46
Једнородитељске породице са малолетном децом	10
Породице са чланом који је особа са инвалидитетом	64
Породице без прихода	56
Породице са чланом које је преживело насиље у породици	7
Једнохранитељско домаћинство-малолетна деца	36
Породице са троје и више деце	30
Трогенерацијска породица	15
Број незапослених	516
Број деце на школовању	322

Извор: Подаци Повереништва за избегла, прогнана и расељена лица града Крагујевца

Стамбене потребе избеглих и ИРЛ-а

На основу спроведене анкете са циљем правовремене информисаности о програмима подршке и помоћи за интерно расељена лица која живе на територији града Крагујевца 2015 -2017. године, анкетирано је 361 породица (1395 чланова породице). На основу изјашњавања носиоца породичног домаћинства исказане су потребе за следећим врстама помоћи:

РБ		Број пријављених
1.	Грађевински материјал	177
2.	За куповину сеоског домаћинства	69
3.	За куповину монтажне куће	49
4.	За доделу стана	61

Извор: Подаци Повереништва за избегла, прогнана и расељена лица града Крагујевца

За помоћ у области социјалног програма:

РБ		Број пријављених
1.	Једнократна новчана помоћ	262
2.	Помоћ у набавци огревног дрвета	259
3.	Пакети хране	258
4.	Економско оснаживање	88

Извор: Подаци Повереништва за избегла, прогнана и расељена лица града Крагујевца

На основу спроведене анкете у циљу евидентирања стамбених потреба најугроженијих категорија избеглих – бивших избеглих лица која живе на територији града Крагујевца у 2015. години, анкетирано је 177 породица. На основу изјашњавања носиоца породичног домаћинства исказане су следеће потребе:

РБ		Број пријављених
1.	Грађевински материјал	30
2.	Помоћ у набавци огревног дрвета	11
3.	Монтажна кућа	21
4.	Стан	115
5.	Откуп сеоског домаћинства	9

Извор: Подаци Повереништва за избегла, прогнана и расељена лица града Крагујевца

ПОГЛАВЉЕ 3: Анализа ситуације, закључци и препоруке

Анализа контекста или радног окружења је обухватила четири врсте квалитативних анализа:

- Анализу или преглед документације о ширем радном окружењу
- Анализу стања (SWOT)
- Анализу заинтересованих страна
- Анализу проблема са закључцима

Анализа или преглед документације о радном окружењу обухватила је неколико кључних националних стратешких докуманата релевантних за ову област, актуелни законски оквир који регулише питања избеглих лица у Републици Србији, стратешка документа града Крагујевца и реализоване и актуелне пројекте и програме намењене избеглим и ИРЛ и повратницима у граду.

Национални стратешки документи од значаја за питања избеглих, интерно расељених лица и повратника су:

- Конвенција УН о статусу избеглице (1951)
- Женевска конвенција које регулишу рад Црвеног крста (1949)
- Сарајевска декларација (2005)
- Закон о избеглицама (1992, измене и допуне 2010)
- Закон о управљању миграцијама (2012)
- Закон о Црвеном крсту (2005)
- Уредба о ближим условима и мерилима за утврђивање реда првенства за решавање стамбених потреба избеглица (за сваку годину у периоду 2016-2020.године)
- Стратегија за решавање питања избеглих и интерно расељених лица (2015-2020);
- Стратегија запошљавања 2011-2020, која се односи на укључивање избегличке и расељеничке популације у систем друштвеног привређивања
- Стратегија реинтеграције повратника по Споразуму о реадмисији (2009);
- Стратегија за смањење сиромаштва (2003)
- Стратегија одрживог развоја (2008)
- Стратегија привредног развоја Републике Србије 2006-2012;
- Стратегија регионалног развоја 2007-2012);
- Стратегија развоја социјалне заштите (2005);
- Национални план акције за децу (2004).
- План реаговања у случају повећаног прилива миграната са проценом потреба (2015. година)

Актуелни законски оквир за питања избеглица је Закон о избеглицама из 2010.године.

Национална стратегија за решавање питања избеглих и интерно расељених лица (2002 и ревизија из марта 2011.године) дефинише основне правце деловања – обезбеђивање услова за повратак и локалну интеграцију, што је потпуно у складу са међународно прихваћеним циљевима за решавање положаја ове групе.

Остале наведене националне стратегије пружају основу и дају смернице за развијање мера и акција у области локалне интеграције избеглих и интерно расељених лица, односно локалнереинтеграције повратника, којима се може допринети унапређењу њиховог животног стандарда и укупног друштвеног положаја.

Локална стратешка документа значајна за унапређење положаја избеглих, интерно расељених лица и повратника у Крагујевцу су:

- Стратегија социјалне заштите града Крагујевца за период 2015- 2019. година
- Локални план акције за младе
- Локални акциони план за унапређење положаја Рома у Крагујевцу од 2012 до 2018.године
- Локални акциони план запошљавања града Крагујевца
- Стратегија развоја здравствене заштите за период 2017. – 2020.године
- Стратегија одрживог развоја града Крагујевца 2012-2017.године
- Стратегија унапређења положаја Рома

Сви усвојени документи, на нивоу града Крагујевца, обухватају и групу избеглих и интерно расељених лица, препознају их у систему услуга социјалне заштите на локалном нивоу, заједно са другим социјално рањивим групама. Овде треба имати у виду да се број лица са формалним статусом избеглице стално смањује због регулисања држављанства и добијања личне карте, па су ова лица по стицању личне карте, равноправна са домицилним становништвом у коришћењу свих облика помоћи и подршке.

Најважнији закључци Анализе документације су следећи:

- Национална стратегија за решавање питања избеглих и интерно расељених лица 2002.године (ревидирана марта 2011. године) дефинише основне правце деловања – обезбеђивање услова за повратак и обезбеђивање услова за локалну интеграцију, што је потпуно у складу са међународно прихваћеним циљевима за решавање положаја ове групе грађана;

- Национална стратегија за управљање миграцијама (2009) дефинише планско и организовано управљање миграцијама пружањем спољних и унутрашњих миграционих кретања, као и спровођење активности које ће довести до подстицања регуларних и сузбијања нерегуларних миграција, као и решавања проблема избеглица и ИРЛ, ефикасан прихват и одржива социо-економска реинтеграција повратника - грађана Републике Србије, по Споразуму о реадмисији;

- Национална стратегија реинтеграције повратника по споразуму о реадмисији (2009) утврђује приоритетне области, као што су: издавање личних докумената, решавање питања смештаја, стварање могућности за запошљавање и остваривање других права, као што су права на здравствену заштиту, образовање, социјалну заштиту и породично-правну заштиту итд. Одсуство координације и размене информација о повратницима представља озбиљну сметњу у регистрацији лица која се враћају по основу реадмисије, утврђивању њихових потреба и пружања адекватне заштите ради њиховог укључивања у нову средину;

- Остале наведене националне стратегије пружају основу и дају смернице за развијање мера и акција у области локалне интеграције избеглих и ИРЛ којима се може допринети унапређењу њиховог животног стандарда и укупног друштвеног положаја;

- Локална стратешка документа града указују на проблем избеглих и интерно- расељених лица у граду Крагујевцу као и начин њихове интеграције у локалну заједницу.

- Програми и пројекти за избегле и ИРЛ који су до сада реализовани, као и они који су у току, бавили су се решавањем следећих питања: становање, економско оснаживање, лична документација, спајање раздвојених породица и социјално–правна подршка. Ови програми и пројекти дају препоруке за будући рад на унапређењу положаја миграната.

У оквиру стратегије социјалне заштите препознате су потребе ИРЛ- а за унапређење квалитета услуга социјалне заштите и стварање услова за отклањање или ублажавања ризика неповољних животних околности појединаца, односно угрожених социјалних група на подручју града Крагујевца.

На подручју Града делују и удружења избеглих и расељених лица са Косова и Метохије чија је мисија хуманитарног карактера са циљем што боље интеграције ових лица у локалну средину као и пружање подршке онима који се одлуче за повратак. Посебан допринос у подршци избеглим, интерно расељеним и локалном угроженом становништву даје Удружење грађана "Визија" . Удружење је реализовало низ пројеката који су допринели унапређењу услова становања, материјалног положаја и психо-социјалној подршци ових лица.

Избегла, расељена и интерно расељена лица су препозната у свим стратешким документима Града што смо већ напред навели, али циљ овог документа је да се унапреди њихов положај, побољшају услови живота у свим друштвеним сегментима и да се кроз разноврсне програме економски оснаже. Потребне избеглих , расељених и ИРЛ су прецизно исказане кроз специфичне циљеве ово Акционог плана.

Анализа стања (SWOT анализа)

Анализа стања у локалној заједници по питањима унапређења положаја избеглих и ИРЛ, као и повратника, извршена је кроз идентификовање досадашњих активности и резултата у овом домену и

сагледавање позитивних капацитета и слабости локалне заједнице, као и могућности и препрека са којима се суочава у свом радном окружењу. Анализа је урађена коришћењем SWOT технике:

	СНАГЕ ЛОКАЛНОГ СИСТЕМА	СЛАБОСТИ ЛОКАЛНОГ СИСТЕМА
У Н У Т Р А Ш Њ Е	<ul style="list-style-type: none"> - подршка града Крагујевца (градоначелник, градска управа и др.) - наменско издвајање средстава у буџету Града за финансирање оитања избеглих и ИРЛ - стручност чланова Савета за миграције у различитим областима од значаја за циљну групу - помоћ предузећа и градских установа - постојње локалних стратешких документа који такође обухватају циљну групу ЛАП-а - развијеност инфраструктуре - заинтересованост и укључивање циљне групе у решавање проблема - постојање ажурирних база о избеглим и ИРЛ - искуство у сарадњи са донаторима и међународним партнерима - Добра мрежа месних заједница - Седиште великог броја привредних субјеката - Центар информатичких фирми, банака и грађевинских компанија - Добра комуникација привредника и локалне самоуправе - Дobar јавни превоз - Јаки капацитети и познавање проблематике избеглица, ИРЛ и повратника 	<ul style="list-style-type: none"> - ограничена средства локалне самоуправе - недостатак инвестиција и нових радних места - висока стопа незапослености у локалној заједници - нерешени имовинско-правни односи у локалној заједници у потпуности као и недостатак информације о имовном статусу ИРЛ - недовољна ангажованост стручних лица у пружању подршке породицама - недовољно развијена сарадња јавног и приватног сектора - недовољна обученост кадра за поједине активности - недостатак повезаности између база различитих институција, нарочито на релацији имовина-пореско због не поседовања имовинске карте ИРЛ - немогућност праћења кретања мигрантске популације - недовољна заинтересованост друштвено одговорних фирми - недостатак функционалног система обавештавања појединаца из ове популације - недовољно коришћење капацитета месних заједница - неадекватани урбанистички планови везани за политику планирања и изградње стамбених јединица за потребе ИРЛ и мрежа повезаности са социјалним предузетништвом
	МОГУЋНОСТИ	ПРЕПРЕКЕ
С П О Љ А Ш Њ Е	<ul style="list-style-type: none"> Постојање политичког консензуса за решавање проблема избеглица и ИРЛ на националном нивоу и учешће локалне самоуправе Регионални пројекат стамбеног збрињавања Определења средстава у буџету Републике Интензивнија сарадња са Комесеријатом Интензивнија сарадња са другим потенцијалним донаторима Могућност приступа фондовима ЕУ Активности и програми КИРС-а Постојање планова и програма НСЗ (нарочито за самозапошљавање) Могућност школовања на свим нивоима 	<ul style="list-style-type: none"> Општа економска криза Спора имплементација националних стратегија Недовољан број пројеката за специфичне групе (стари, инвалиди) Миграције Глобална незапосленост Смањење донаторских фондова намењених избеглим и ИРЛ Неизвесност у погледу развоја мигрантске кризе

Најважнији закључци ове анализе су:

Локална заједница има значајне капацитете за унапређење положаја избеглих, ИРЛ, повратника, миграната и тражилаца азила, али морају да се превазиђу слабости на локалном нивоу у смислу јачања капацитета ради информатичке обуке и покретања иницијативе за прављење јединствене мреже података о ИРЛ ради увида у социјалну карту именованих лица, а самим тим и базу података о имовном стању истих, која ће омогућити приступ имовинској карти, што је препорука да се се наведене активности имплементирају на националном нивоу.

Главне снаге локалне заједнице релевантне за питања ове популације су: политичка воља и подршка градске структуре власти, стратешки приступ развоју Града у различитим областима

- стручност и посвећеност чланова Савета за миграције и трајна решења, стратешка улога повереника за избеглице.

У даљем раду требало би побољшати услове за рад стручних служби ангажованих на подршци избеглицима, интерно расељеним лицима и повратницима а посебно мигрантима у потреби без утврђеног статуса и тражиоцима азила.

Потребно је унапредити информисаност и омогућити веће учешће ИРЛ о могућностима и правима на локалном нивоу. Захваљујући постојању позитивних законских прописа препознато је социјано предузетништво које се реализује кроз пројекте школовања и дошколовања.

Најзначајније спољашње могућности, које из ширег друштвеног окружења делују на питања избеглих и интерно расељених у локалној средини су: политички консензус на националном нивоу за унапређење положаја избеглих и интерно расељених лица и повратника, активности и програми КИРС-а, регионални програм стамбеног збрињавања избеглица, приступ ИПА фондовима. Као важне препреке из спољашњег окружења које би требало узети у обзир у процесу даљег планирања, идентификоване су следеће: економска криза на глобалном нивоу, смањење донаторских фондова намењених овим питањима.

Анализа заинтересованих страна

Идентификоване су кључне заинтересоване стране за унапређење положаја миграната у граду Крагујевцу, које су диференциране на:

- крајње кориснике/це услуга (различите групе избеглих, ИРЛ, повратника, миграната и тражилаца азила);
- кључне партнере локалној самоуправи у развијању и примени мера и програма.

Кључни партнери у локалној заједници су:

- *Градска управа*, која обезбеђује општи оквир, локалну регулативу и услове за реализацију подршке избеглим, интерно расељеним лицима и повратницима у локалној заједници. У оквиру градске управе значајну улогу има Савет за миграције.

- *КИРС (Комесаријат за избеглице и миграције Републике Србије)*, чија се улога огледа у координацији различитих програма за избегле, интерно расељене, повратнике по споразуму о реадмисији, преко мреже повереника и кроз сарадњу са локалном самоуправом;

- *Повереништво за избегла, прогнана и расељена лица*, као део Градске управе, врши поверене послове у оквиру своје основне делатности, координације различитих програма на локалном нивоу, пружа обухватну подршку избеглим, интерно расељеним лицима и повратницима кроз различите програме и индивидуалну помоћ;

- *Центар за социјални рад “Солидарност” Крагујевац* организује и спроводи различите услуге социјалне заштите у локалној заједници и пружа друге врсте законом предвиђене подршке избеглим и ИРЛ и повратницима у остваривању права у систему социјалне заштите;

- *Црвени Крст*, кроз своју основну делатност и програме као што је Народна кухиња, доделе пакета основних намирница или служба тражења, пружа подршку овој циљној групи;

- *Национална служба за запошљавање – Филијала Крагујевац* кроз своје програме самозапошљавања и запошљавања, даје одређене приоритете избеглим, интерно расељеним лицима и повратницима.

- *Образовне институције* (основне, средње школе и високошколске установе). Поред укључивања у образовни систем под једнаким условима као и за све друге ученике/студенте/полазнике, ове институције, у складу са могућностима, безбеђују и додатне повластице за посебно рањиве групе избеглих, интерно расељених и повратника. Такође, образовне институције сарађују у свим другим програмима намењеним овој циљној групи;

- *Здравствене институције*- Дом здравља Крагујевац пружа различите услуге из свог домена и сарађују са другим институцијама у програмима намењеним избеглим, интерно расељеним лицима и повратницима.

- *Локалне НВО – “Визија”, “Завичај за повратак”, “Зора”*

- *Националне НВО –* невладине организације имају врло значајну улогу у спровођењу појединих програма одобрених од разних донатора за избегла, интерно расељена лица и повратнике, као и у размени искустава и сазнања између самих корисника – чланова.

- *невладине организације активне на подручју града Крагујевца* реализују различите програме у циљу економског оснаживања и побољшања услова становања, као и друге пројекте избеглим, интерно расељеним лицима и повратницима.

Крајњи корисници у локалној самоуправи су:

- Избеглице
- Интерно расељена лица

- Повратници по основу Споразума о реадмисији
- Тражиоци азила
- Мигранти у потреби без утврђеног статуса

Градска управа обезбеђује општи оквир, локалну регулативу и услове за реализацију подршке избеглим, интерно расељеним лицима, повратницима по споразуму о реадмисији, тражиоцима азила и мигрантима у потреби без утврђеног статуса локалној заједници. Повереништво за избегла, прогнана и интерно расељена лица, као организациона јединица Градске управе врши поверене послове у оквиру своје делатности и координацију различитих програма који се односе на помоћ избеглим, интерно расељеним лицима, повратницима, тражиоцима азила и мигрантима у потреби без утврђеног статуса.

Анализа проблема

Анализа проблема је показала да су главни проблеми избеглих, интерно расељених лица и повратника у граду Крагујевцу следећи;

- Незапосленост и висок степен сиромаштва
- Недовољни и неодговарајући социјално материјални подстицаји за интеграцију избеглих, интерно расељених лица и повратника
- Лоши услови становања избеглица који су смештени у приватном смештају.
- Неодговарајућа образовна и квалификациона структура у односу на потребе локалне привреде.
- *Проблеми правне природе.* Тешкоће око прибављања различитих докумената из државе порекла, остваривања права из пензијског и инвалидског осигурања у држави порекла, проблеми лица која нису регистрована 2004/05 године и који су тиме изгубили избеглички статус, па им регулисање докумената у Републици Србији изискује велике трошкове а не могу да остваре ни право на здравствено осигурање.

Велики део избегличке популације је управо због овога искључен из система социјалне заштите Републике Србије (право на новчану социјалну помоћ, туђа нега и помоћ, дечији додатак и др.)

- *Отежано располагање сопственом имовином* у земљама и/или местима порекла. Овај проблем се манифестује на локалном нивоу, али његово решавање је везано за националне институције и сарадњу Србије са бившим републикама СФРЈ.

- Приступ здравственој и социјалној заштити. Према Закону о здравственој заштити, избегла и интерно расељена лица имају једнака права као и домицилно становништво али се испољава једна доза небриге о сопственом здрављу и недовољна социјална хигијена која се огледа, нарочито код повратника, кроз непоседовање здравствене књижице као и личне медицинске документације.

- Лоша информисаност циљне групе о правима и могућностима за унапређење услова живота.
- Неадекватан простор за рад служби ангажованих наподршци ове циљне групе.
- Честе миграције ове популације, без евидентирања у бази података.
- Депопулација и старење становништва.

Општи закључци анализе и препоруке за будуће планирање

- Локална самоуправа има капацитете за подршку и унапређење положаја избеглица, интерно расељених лица и повратника по основу споразума о реадмисији, као што су: људски ресурси, одговарајуће локалне развојне документе и стратешки приступ развоју града Крагујевца.

- Велики број избеглих лица интегрисао се до сада на територији града Крагујевца (сопственим средствима или уз помоћ донатора). Досадашњом динамиком решавања стамбеног проблема избеглих, ИРЛ и повратника, односно оним што је до сада урађено по овом питању решен је стамбени проблем једном делу/броју ове популације, међутим и даље остаје присутан проблем нерешеног одговарајућег смештаја за велики број породица избеглих, интерно расељених лица и повратника;

- Препорука је да се у сарадњи са КИРСОМ и донаторима обезбеде средства за откуп сеоских домаћинстава као и изградња монтажних кућа. Стамбени пројекти не требали да буду праћени подршком економских програма како би се обезбедила одрживост програма интеграције и реинтеграције, што би даље имало утицаја на смањење депопулације становништва.

- Потребно је процес планирања засновати на партнерској сарадњи актера на локалном нивоу, подстицању транспарентности у раду и подели одговорности

- Озбиљност и обим проблема са којима се суочава популација избеглих, интерно расељених и повратника намеће плански и фазни приступ њиховом решавању. Ово се нарочито односи на проблем становања који захтева значајне ресурсе. Неопходно је планирати решавање ових проблема кроз усклађеност програмских и финансијских аспеката плана и уз системско издвајање дела средстава из локалног буџета и планирање начина за прикупљање средстава кроз различите нове пројекте или привлачење већ постојећих донаторских и кредиторских пројеката.

- Решавање питања положаја избеглих, интерно расељених и повратника је неопходно још од процеса планирања повезати са општим, већ дефинисаним развојним трновима града Крагујевца.

Препоруке за будуће планирање унапређења положаја избеглих, интерно расељених лица и повратника

Покренути иницијативу за већа финансијска издвајања из републичких и донаторских фондова за решавање стамбеног питања избеглих, интерно расељених лица и повратника. За решавање овог питања постоји више начина: изградња стамбених јединица са више станова, додела монтажних кућа, откуп напуштених сеоских домаћинства, помоћ у грађевинском материјалу, социјално становање у заштићеним условима;

Идентификовати сопствене ресурсе који се могу усмерити у решавање проблема избеглих, интерно расељених лица и повратника;

Умрежавање и ефикаснија сарадња локалне самоуправе и свих кључних актера значајних за решавање проблема избеглих, интерно расељених лица и повратника, уз коришћење свих стручних људских ресурса и досадашњег искуства различитих институција и организација;

Повећати запошљавање преквалификацијом радно способног становништва избегличке популације за дефицитарна занимања и потребе послодаваца;

Обезбедити квалитетне едукативне програме за samozапосљавање;

Регулисати здравствену заштиту за сва избегла, интерно расељена лица и повратнике

ПОГЛАВЉЕ 4: Приоритетне циљне групе

Критеријуми за избор приоритетних група у оквиру Локалног акционог плана за унапређење положаја миграната у граду Крагујевцу су следеће:

- Егзистенцијална и стамбена угроженост циљне групе;
- Бројност циљне групе погођене одређеним проблемом;
- Хитност решавања проблема;
- Досадашњи ниво обухвата лица и група организованом друштвеном подршком;
- Истовремена погођеност циљне групе већим бројем проблема;
- Мандат и одговорност локалне самоуправе у односу на проблем.

Најугроженија лица у оквиру претходних приоритетних група у оквиру Локалног акционог плана за унапређење положаја избеглих, интерно расељених лица и повратника у граду Крагујевцу су:

- Избегли, ИРЛ и повратници који немају решено стамбено питање а живе у приватном смештају као подстанари
- Избегли, ИРЛ и повратници који немају решено стамбено питање а живе у сопственим недовршеним и безусловним објектима
- Породице миграната чији су чланови тешко болесни или имају децу ометену у развоју
- Малолетно лице, странац, без пратње родитеља или старатеља тј. дете млађе од 18 година које се нашло изван своје земље порекла услед тражења азила, због страха од прогањања или непостојања заштите услед кршења људских права, оружаног сукоба или немира у земљи порекла, жртве трговине људима, ради сексуалног или другог искоришћавања или бекства од сиромаштва у земљи порекла. Малолетна деца без пратње у Центру
- Незапослени, радно способни избегли и интерно расељени, без одговарајуће квалификације
- Чланови породица који си преживели насиље у породици
- Становници нехигијенских насеља из категорија интерно расељених лица и повратника по основу споразума о реадмисији ромске националности
- Самачка старачка домаћинства без сталних прихода;
- Породице чији је чланови особе са инвалидитетом, хронично болесне особе и/или деца са сметњама у развоју;
- Вишечлане и вишегенерацијске породице
- Породице са троје и више малолетне деце или деце на редовном школовању;
- Породице погинулих, киднапованих и несталих током ратних сукоба
- Породице миграната у којима је жена носилац домаћинства
- Мигранти у потреби без утврђеног статуса у граду Крагујевцу
- Тражиоци азила у граду Крагујевцу.

Најугроженија лица у оквиру предходних приоритетних група: Породице чији су чланови тешко или хронично болесна лица, или деца ометена у развоју • Самохрани родитељи без сталних примања• Самачка старачка домаћинства без сталних прихода• Вишечлане и вишегенерацијске породице• Жене• Деца до 18 година без родитељске пратње• Роми•

ПОГЛАВЉЕ 5: Општи и специфични циљеви

Полазећи од анализе стања, локалних ресурса и капацитета, као и од анализе потреба избеглих, интерно расељених лица и повратника, а у складу са националним стратешким одређењима, дефинисани су следећи циљеви Локалног акционог плана за унапређење положаја избеглих, интерно расељених лица, повратника по Споразуму о реадмисији, миграната у потреби без утврђеног статуса и тражилаца азила у граду Крагујевцу за период 2018 – 2022 године:

Општи циљ

Побољшати социјално-материјални положај избеглица, интерно расељених лица и повратника по Споразуму о реадмисији на територији града Крагујевца решавањем њихових стамбених потреба и подстицањем економског оснаживања, као и обезбедити предуслове за решавање проблема миграната јачањем капацитета локалне самоуправе и промовисањем толеранције према тражиоцима азила и мигрантима у потреби без утврђеног статуса.

Специфични циљеви овог Плана су:

Специфични циљ 1: У периоду од 2018. до краја 2022. године трајно решити стамбено питање за најмање 30 породица избеглица, интерно расељених лица и повратника по основу споразума о реадмисији, кроз доделу пакета грађевинског материјала за адаптацију или завршетак изградње стамбеног објекта.

Специфични циљ 2: У периоду од 2018. до краја 2022. године трајно решити стамбено питање за најмање 15 породица избеглих, интерно расељених лица и повратника, кроз откуп сеоских домаћинстава, откупом одговарајућих домаћинстава са окућницом.

Специфични циљ 3: У периоду од 2018. до краја 2022. године економски оснажити најмање 10 породица избеглица, интерно расељених лица и повратника по основу споразума о реадмисији кроз програме доходних активности у сарадњи са Националном службом за запошљавање.

Специфични циљ 4: У периоду од 2018. до краја 2022. године економски осамосталити најмање 12 избеглица, интерно расељених лица и повратника по основу споразума о реадмисији укључивањем у програме преквалификације и доквалификације, у сарадњи са Националном службом за запошљавање, Саветом за запошљавање и донаторима.

Специфични циљ 5: У периоду од 2018. до краја 2022. године омогућити континуирано спровођење активности усмерених на разумевање културолошких различитости између тражилаца азила и-или миграната у потреби без утврђеног статуса, развојем дијалога и организовањем тематских радионица, округлих столова и других активности усмерених на отклањању предрасуда и бољем разумевању потреба миграната.

Специфични циљ 6: У периоду од 2018. до 2022. године огућити јачање капацитета институција локалне самоуправе у управљању миграцијама кроз обуку кадрова за израду пројектних предлога у циљу обезбеђивања средстава намењених мигрантима.

ТАБЕЛА ЛОКАЛНОГ АКЦИОНОГ ПЛАНА

<p>Специфични циљ 1: У периоду од 2018. до краја 2022.године трајно решити стамбено питање за најмање 30 породица избеглица, интерно расељених лица и повратника по основу споразума о реадмисији, кроз доделу пакета грађевинског материјала за адаптацију или завршетак изградње стамбеног објекта.</p>							
Активност	Планирано време реализације активности	Очекивани резултати	Индикатори	Потребни ресурси		Носилац Активности	Партнери у реализацији
				Буџет ЛС и Други лок. Ресурси	Остали Извори Дин_		
1.1. Формирање Комисије	15 дана	Формирана Комисија	Одлука о формирању Комисије			Градоначелник. донатори КИРС	
1.2. Доношење Правилника и израда критеријума за одабир приоритетних група	7 дана	Донесен Правилник, израђени критеријуми	Квалитет правилника и критеријума	Постојећи људски ресурси		Комисија	КИРС НВО
1.3. Расписивање огласа	4 недеље	Оглас објављен	Садржај и услови конкурса			Комисија	
1.4. Избор корисника и израда прелиминарне листе	15 дана	Утврђена и објављена прелиминарна листа	Записници, извештаји			Комисија	
1.5. Израда и објављивање коначне листе	8 дана	Утврђена коначна листа	Записник	Постојећи људски ресурси		Комисија	КИРС
1.6. Расписивање тендера и одабир најбољег добављача	6 недеља	Тендер расписан и одабран најбољи понуђач	Садржај и услови тендера, садржај понуда			Комисија за јавне набавке	
1.7. Потписивање уговора са добављачима	8 дана	Потписан уговор	Услови и садржај уговора			Начелник управе	
1.8. Потписивање уговора са корисницима	8 дана	Потписани уговори	Садржај уговора			Градоначелник	
1.9. Испорука грађевинског материјала	30 дана	Подељена помоћ	Садржај и квалитет помоћи	Постојећи људски ресурси		Повереник, Комисија	КИРС
1.10. Праћење усељење уградње грађевинског	6 месеци	Пропраћена реализација програма и уградње	Квалитет и ниво остварености			Повереник Комисија	КИРС

материјала		материјала					
1.11.Извештај о реализацији програма	6-12 месеци	Реализација документац ије	Садржај и критеријуми извештаја			Повереник Комисија	КИРС

Специфични циљ 2: У периоду од 2018. до краја 2022. године трајно решити стамбено питање за најмање 15 породица избеглих, интерно расељених лица и повратника, кроз откуп сеоских домаћинстава, откупом одговарајућих домаћинстава са окућницом.

Активност	Планирано време реализације активности	Очекивани резултати	Индикатори	Потребни ресурси		Носилац Активности	Партнери у Реализацији
				Буџет ЛС и Други лок. Ресурси Дин:			
2.1. Интервју са потенцијалним корисницима	15 дана	Укупан број пријављених лица	Број заинтересованих породица		Повереник	Повереник	Месне заједнице
2.2. Обезбеђена средства	30 дана	Обезбеђена средства	Висина обезбеђених средстава	Постојећи људски ресурси	Повереник	Локална самоуправа	КИРС и донатори
2.3. Утврђивање и усвајање Правилника и критеријума за доделу помоћи	7 дана	Усвојен текст Правилника	Текст Правилника	Комисија за избор корисника и расподелу помоћи		Комисија	
2.4. Расписивање огласа и прикупљање захтева	15 дана	Оглас објављен	Садржај и услови конкурса	Комисија за избор корисника и расподелу помоћи		Комисија	
2.5. Избор корисника и израда прелиминарне листе	15 дана	Утврђена и објављена прелиминарна листа	Записници, извештаји	Комисија за избор корисника и расподелу помоћи		Комисија	
2.6. Израда и објављивање коначне листе	8 дана	Утврђена коначна листа	Записник	Постојећи људски ресурси		Комисија	КИРС

2.7. Куповина на напуштених сеоских домаћинстава грађевинског материјала	10 дана	Купљена домаћинства	Број купљених домаћинстава	Комисија		Комисија	КИРС Донатори и Локална самоуправа
2.8. Потписивање уговора	8 дана	Потписан уговор	Услови и садржај уговора			Градоначелник	
2.9. Праћење адекватног коришћења додељеног земљишта и објекта	6 месеци	Пропраћена реализација програма	Квалитет и ниво остварености			Повереник, комисија	КИРС
2.10. Извештај о реализацији програма	6-12 месеци	Реализација докумената	Садржај и критеријуми извештаја			Повереник, комисија	КИРС

Специфични циљ 3: У периоду од 2018. до краја 2022. године, економски оснажити и осамосталити најмање најмање 25 породица избеглих, интерно расељених лица и повратника, кроз програме samozapošljavanja, односно путем доделе средстава за доходне активности.

Активност	Планирано време реализације активности	Очекивани резултати	Индикатори	Потребни ресурси		Носилац Активности	Партнери у Реализацији
				Буџет ЛС и Други лок. Ресурси	Остали Извори		
3.1. Потписивање меморандума (донатори, КИРС, локална самоуправа)	1 месец	Потписници меморандума	Услови и садржај меморандума			Донатори, КИРС, локална самоуправа	
3.2. Обезбеђење средстава кроз уговор о додели средстава за економско оснаживање јединица локалне самоуправе	1 месец	Обезбеђена средства	Износ средстава			Донатори, локална самоуправа	
3.3. Формирање Комисије	15 дана	Формирана Комисија	Одлука о формирању Комисије				Градоначелник
3.4. Усвајање правилника и	7 дана	Усвојен текст правилника и	Садржај и услови			Комисија за избор	

огласа		огласа	правилника			корисника	
3.5. Расписивање јавног позива	1-2 недеље	Јавни позив расписан	Садржај и услови јавног позива			Комисија за избор корисника	
3.6. Избор корисника и евентуално организовање обуке	15-30 дана	Корисници одабрани	Садржај листе и структура корисника			Комисија за избор корисника	
3.7. Јавна набавка опреме, машина и друге робе која је предмет пакета доходних активности	1-3 месеца	Јавна набавка спроведена	Документац ија потпуна			Локална самоупава	
3.8. Избор најповољније г добављача	7 дана	Најповољнији добављач одабран	Садржај понуда			Град Крагујевац	
3.9. Потписивање уговора са корисником програма	7 дана	Уговори потписани	Садржај понуда			Градначелник	
3.10. Потписивање уговора са добављачима	7 дана	Уговори потписани	Услови и садржај уговора			Град Крагујевац	
3.11. Испорука грантова		Грантови испоручени	Садржај и квалитет грантова			Изабрани добављачи	
3.12. Праћење реализације и оцена успешности програма	24 месеца	Прикупљање и анализа информација о реализацији програма, оцењена успешност				Град Крагујевац	КИРС

Специфични циљ 4: У периоду од 2018. до краја 2022. године организовати две трибине на којима ће бити представљени планови Града у раду са мигрантима

Активност	Период реализације	Очекивани резултати	Индикатори	Потребни ресурси		Носилац Активности	Партнери у реализацији
				Буџет ЛС и Други лок. Ресурси	Остали Извори		
4.1. Праћење кретања миграната у Републици Србији	3 месеца	Сазнања о броју миграната који су ушли у РС, њихове маршруте, прихватни	Број миграната	Људски ресурси-зпослени у ОУ; Здравству, ПС...		Повереник за избеглице	ПС, КИРС, ЦК

		центри					
4.2. Презентација и медији	2 месеца	Одржане најмање 2 презентације за најмање неограничен број заинтересованих грађана; оглашен програм преко локалних средстава информисања, најмање 7 дана пре одржавања	Број одржаних презентација, број учесника на презентацијама, број и врста медијских оглашавања	Сала за презентацију, простор и време у локални	Опрема	Град Крагујевац, Повереништво	ПС, здравствена установа, ЦК

Специфични циљ 5: У периоду од 2018. до краја 2022. године омогућити јачање капацитета локалне самоуправе у управљању миграцијама кроз обуку кадрова за израду пројектних предлога у циљу обезбеђивања средстава намењених мигрантима

Активност	Период реализације активности	Очекивани резултати	Индикатори	Потребни ресурси		Носилац Активности	Партнери у реализацији
				Буџет ЛС и Други лок. Ресурси	Остали Извори		
5.1. Праћење кретања миграната у Републици Србији	3 месеца	Сазнања о броју миграната који су ушли у РС, њихове маршруте, прихватни центри	Број миграната	Људски ресурси, запослени у ОУ, здравству, ПС..	Опрема	Град Крагујевац, Повереништво	ПС, здравствена установа, ЦК, КИРС
5.2. Обука запослених из канцеларије ЈЕР	1-2 годишње	Службеници обучени за израду пројекта	Број одржаних радионица, број учесника на радионицама	Сала за презентацију, простор и време у локалним медијима	Опрема	Град, Повереништво	ПС, здравствена установа, ЦК, КИРС

ПОГЛАВЉЕ 7: РЕСУРСИ - БУЏЕТ

Средства за реализацију овог Локалног акционог плана обезбеђена су различитих извора: делом из буџета Града, делом из донаторских средстава, односно кроз пројекте који ће се развити на основу овог Локалног плана, као и из других доступних извора. Из буџета локалне самоуправе планира се учешће најмање 10 % вредности одобрених пројеката за цео период реализације Локалног акционог плана за унапређење положаја миграната у граду Крагујевцу. Средства за реализацију пројекта су предвиђена у буџету Града за 2018.годину.

У реализацији ЛАП-а полазиће се од идентификовања и коришћења свих постојећих ресурса у локалној заједници (људски и материјални). Поступајући у складу са донетим Националним стратегијама за смањење сиромаштва, решавање питања избеглих и интерно расељених лица, запошљавања, одрживог развоја, очекује се финансијска подршка ресорних министарстава у реализацији активности ЛАП-а.

Овај Локални акциони план ће се, поред осталих намена, користити у сврху представљања Града и привлачења донаторских средстава за реализацију наведених циљева.

ПОГЛАВЉЕ 8: Аранжмани за примену

Аранжмани за примену Локалног акционог плана за унапређење положаја миграната у Граду Крагујевцу обухватају локалне структуре и различите мере и процедуре које ће осигурати његово успешно спровођење. У оквиру локалних структура, разликују се

- Структуре за управљање процесом примене ЛАП-а
- Структуре које су оперативне и примењују ЛАП

Структуру за управљање процесом примене ЛАП-а, након његовог усвајања, представља Савет за управљање миграцијама и трајна решења Града Крагујевца. Савет ће израдити План управљања примене ЛАП-а. Савет, као управљачка структура, има следеће задатке:

- У потпуности одговара за вођење целокупног процеса примене ЛАП-а
- Именује локалне тимове за управљање пројектима који настану као резултат операционализације ЛАП-а
- Обезбеђује приступ и прикупљање свих података и информација у електронској форми од сваког актера-учесника у процесу унапређења положаја избеглих, ИРЛ и повратника у локалној заједници
- Одржава контакте са свим учесницима у реализацији ЛАП-а
- Управља процесом праћења (мониторинга) и оцењивања успешности (евалуације) ЛАП-а;
- Одржава контакте са јавношћу и доносиоцима одлука у локалној самоуправи. Оперативну структуру за примену ЛАП-а чиниће институције, организације и тимови формиран у циљу непосредне реализације плана и пројеката развијених на основу ЛАП-а. У складу са тим биће реализована подела улога и одговорности међу различитим актерима у локалној заједници-партнерима у реализацији. Сваки актер ће у складу са принципом јавности и транспарентности рада водити одговарајућу евиденцију и документацију и припремати периодичне извештаје о раду. Извештаји ће бити полазна основа за праћење и оцењивање успешности рада.

Оперативна структура за примену Локалног плана има следеће задатке и одговорности:

- Реализација Локалног акционог плана
- Непосредна комуникација са корисницима/цама услуга које се обезбеђују Локалним планом
- Редовно достављање извештаја координатору/ки Локалног савета за миграције о свим активностима на спровођењу Локалног плана
- Учешће у евентуалним обукама за унапређење стручности и компетенција за спровођење задатака Локалног плана
- Унапређење процеса примене Локалног плана у складу са сугестијама и препорукама управљачке структуре

Управљачка и оперативна структура ће развити план и механизме међусобне комуникације, пратиће успешност размене информација и ефикасност комуникације у односу на очекиване резултате примене Локалног плана. План комуникације управљачке и оперативне структуре уредиће време и начине размене информација и предузимања одговарајућих акција.

Детаљне годишње планове за наредни период припремаће Савет за миграције и трајна решења града Крагујевца, уз активне консултације са оперативним структурама. По потреби, Локални савет ће

формирати и одговарајуће радне тимове. Годишње планове ће усвајати надлежни орган локалне самоуправе. Механизми праћења, оцењивања успешности примене Локалног плана и доношења евентуалних корективних мера биће дефинисани Планом праћења и оцењивања успешности (планом мониторинга и евалуација).

ПОГЛАВЉЕ 9: Праћење и оцена успешности

Циљ праћења и оцене успешности (мониторинга и евалуације): ЛАП-а је да се систематично прикупљају подаци, прати и надгледа процес примене и процењује успех ЛАП-а ради предлагања евентуалних измена у активностима на основу налаза и оцена.

Временски оквир: Мониторинг (као систематски процес прикупљања података) спроводиће се континуирано и дугорочно за период од 2018. до 2022. године. Евалуација (као анализа података и доношење оцене о успешности реализованих активности) вршиће се периодично - једном годишње и подносиће се у форми извештаја Градском већу Града Крагујевца . Финална евалуација обавиће се на крају 2022. године.

Предмет мониторинга и евалуације: Мониторинг и евалуација укључују целовито сагледавање испуњења активности - задатака и специфичних циљева.

Кључни индикатори утицаја за праћење и оцењивање успешности примене Локалног плана биће следећи:

- Број нових програма за избегла, ИРЛ и повратнике;
- Обухват избеглих, ИРЛ и повратника новим програмима;
- Структура корисника/ца програма;
- Ниво укључености различитих актера у пружање услуга избеглим, ИРЛ и повратницима у локалној заједници;
- Обим финансијских средстава издвојених за програме намењене избеглим, ИРЛ и повратницима;
- Структура финансијских средстава издвојених за услуге избеглим, ИРЛ и повратницима (буџет локалне самоуправе, донаторска средства, други извори...).

Процесни индикатори су дефинисани у склопу табеле Локалног акционог плана.

- Методе и технике мониторинга и евалуације: За успешно обављање мониторинга и евалуације користиће се стандардни сет алата међу којима су: евидентирање корисника, интервјуи са корисницима (упитници, разговори, анкете), анкете, извештавање и др.

Савет за миграције и трајна решења биће одговоран за праћење и оцењивање успешности рада на примени Локалног плана акције.

Локални савет ће својим Планом рада дефинисати начин организовања мониторинга и евалуације Локалног плана.

Тим за мониторинг и евалуације чиниће стручна лица из локалних институција и организација које се непосредно баве питањима избеглих, ИРЛ и повратника.

Председник Савета,

Др. Гордана Дамњановић с.р.